

รายงานความก้าวหน้า

ระยะที่ ๑

โครงการ “รูปแบบการใช้สื่อพิพจน์ทัศน์พื้นบ้านในการเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชนวัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร่องวาง จ.แพร่”

สัญญาเลขที่ RDG๔๗N๐๐๐๖

ทีมวิจัย

๑. พระอธิพัฒน์	อคคธมโม	หัวหน้าโครงการ
๒. พระอธิการเสถียร	สุวใจ	นักวิจัยหลัก
๓. นายประสพชัย	พินเพียร	นักวิจัยหลัก
๕. นางชวนพิศ	ปะทะดวง	นักวิจัยหลัก
๖. นายทวีศักดิ์	วัดฤเจริญ	นักวิจัยหลัก
๗. เด็กชายอรุพงษ์	โคดี	นักวิจัยหลัก
๘. นางแจ่มจันทร์	ทะกา	นักวิจัยหลัก
๙. ชุมชนวัดทุ่งศรี		นักวิจัยร่วม

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

“งานวิจัยยังไม่สมบูรณ์ โปรดอย่านำไปใช้อ้างอิง”

คำนำ

โดยหลักการคำว่าพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านคนมักเข้าใจว่าเป็นสถานที่ที่เก็บของเก่าที่เหลือใช้หรือไม่ได้ใช้แล้วของหมู่บ้านหรือชุมชนเอาไว้ให้คนในหรือคนจากต่างชุมชนได้เข้ามาชม เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินได้เห็นว่าแต่เดิมชุมชนหรือแหล่งที่อยู่มีอะไรเป็นสมบัติหรือมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาถึงคนรุ่นหลังบ้าง ซึ่งไม่เคยมีใครหรือมีน้อยรายมากที่จะได้คิดถึงคุณค่าความสำคัญแท้จริงที่มีต่อชีวิตในห้วงของเวลาหรือยุคสมัยที่จำเป็นในการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ในอดีต

หลายคนมองว่าเป็นมันเป็นเพียงสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือของกลุ่มคนในรุ่นเก่า หรือมีให้ชมเพื่อดูความเก่าหรือความขลังสิ่งนั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งคนบางคนหรือคน บางกลุ่ม บางพวก ยังมองว่าเป็นของเก่าโบราณคร่ำครึไร้ความหมายเสียด้วยซ้ำไป แต่ที่ร้ายกาจที่สุด คือ การที่คนบางคน บางกลุ่ม บางพวกใช้ความมีคุณค่าตีเป็นมูลค่าตีราคาเป็นสินค้าขายกินอย่างไม่ละอายต่อบรรพชนของตนเองว่าลูกหลานมันสิ้นคิดจนต้องขายสมบัติของบรรพบุรุษกินกันเลยทีเดียว

แต่ภายใต้ คำกล่าวที่ว่า ไม่อย่าทำให้ของเก่าเป็นเพียงตำนานเล่าให้ลูกฟังว่ามันเคยมีอยู่ ของพระอธิการเสถียร สุวใจ เจ้าอาวาสวัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร่องขวาง จ.แพร่ และชาวบ้านในชุมชนทุ่งศรีที่ต้องการให้ลูกหลานได้เห็นและเพื่อให้เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้สืบสานทั้งรูปแบบคุณค่าสร้างสำนึกตระหนักภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน จึงพร้อมใจกันร่วมบริจาคสิ่งของที่เป็นสมบัติของบรรพชนและของที่เป็นของตนเองทั้งใด คราด แอก เครื่องมือทำมาหากิน ตลอดจนของที่มีค่าของ บรรพบุรุษของตนเองรวมกันเป็นพลังศรัทธาสู่การเป็น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในที่สุด "วัดจึงเป็นสถานที่ ที่ดีที่สุดในการเก็บของอันเป็นสิ่งที่มีความค่าของบุคคลอันเป็นที่รักและเคารพบูชาของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากวัดเป็นสาธารณสมบัติที่ทุกคนหรือผู้สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงไม่มีกฎห้ามหากสิ่งที่ต้องการศึกษาเรียนรู้นั้นเป็นไปเพื่อการขัดเกลาให้เกิดสำนึกดีที่ทำให้ก่อเกิดกุศลกรรมเพื่อตนเอง เครือญาติ ชุมชน สังคม และความผาสุกของมวลมนุษย์ด้วยกัน ภายใต้เงื่อนไขว่าชีวิตเวไนยสัตว์ ต้องมีการพึ่งพาเคารพกันของมนุษย์ สัตว์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ท้องถิ่นนั้นมีอยู่ให้เกิดความสมดุลกัน

จนวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ในวันวิสาขบูชาซึ่งอันเป็นวันสำคัญของพุทธศาสนาจึงเปิดให้เป็นสถาบันของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนถึงปัจจุบัน นั่นคือ ที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อการชี้ว่าชุมชนเป็นผู้ผลิตกระบวนการเรียนรู้อย่างไม่รู้จบได้จริงโดยไม่ต้องอธิบายใด ๆ อีก

พระอธิพัฒน์ อคฺคธมฺโม.

และคณะผู้วิจัยทุ่งศรี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ ๑ - ความเป็นมาของสภาพปัญหา สถานการณ์ที่เป็นอยู่	๑
ส่วนที่ ๒ - โจทย์วิจัย/คำถามวิจัย	๓
ส่วนที่ ๓ - วัตถุประสงค์	๓
ส่วนที่ ๔ - กิจกรรมการดำเนินงานระยะที่ผ่านมา	๔
๔.๑ ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลทุ่งศรี	๔
๔.๒ รูปแบบระบบการสื่อสารของชุมชนวัดทุ่งศรี	๒๓
๔.๓ ประวัติและการพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนวัดทุ่งศรี	๒๔
๔.๔ ศึกษาบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนวัดทุ่งศรี	๒๘
๔.๕ ประเมินจุดอ่อน-จุดแข็งบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๒๘
๔.๖ แนวทางพัฒนาบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน	๒๙
บทวิเคราะห์การใช้สื่อพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน	๒๙
ส่วนที่ ๕ - ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน	๓๓
ส่วนที่ ๖ - ปัญหา/อุปสรรคของการทำงานวิจัยและแนวทางแก้ไข	๓๘
ภาคผนวก	
รูปภาพประกอบการทำกิจกรรม	

รายงานความก้าวหน้า

โครงการการรูปแบบการใช้สื่อพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนวัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร่องขวาง จ.เชียงใหม่

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาของสภาพปัญหา สถานการณ์ที่เป็นอยู่

สังคมไทยตั้งแต่อดีตเป็นสังคมที่มีความผูกพันกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในด้านต่างๆ ประเพณีเหล่านี้ได้มีพิธีกรรมที่ทำการสืบทอดต่อ ๆ กันมา เช่น การผูกข้อมือเพื่อรับขวัญเมื่อยามหายป่วย การเรียกขวัญ การสืบทอด การส่งเคราะห์ สะเดาะเคราะห์ การทำขวัญควายหลังการทำนาเสร็จ การขอขมาต่อเจ้าป่าเจ้าเขา การขอขมาต่อแม่น้ำลำธาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างความผูกพัน เชื้ออาหารต่อกันของผู้ทำพิธีและผู้ได้รับการทำพิธีและผู้ได้รับการทำพิธีทั้งสิ้นเพื่อให้เกิดความรักเคารพหวงแหนร่วมกันและในทางอ้อมก็ยังเป็นจารีตของสังคมที่จะให้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ต่อมนุษย์ มนุษย์ต่อสัตว์ มนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมไม่ให้ละเมิดสิทธิของกันและกัน จึงเกิดการตั้งกฎกติกาการของสังคมขึ้นมาใช้ร่วมกันในการอยู่ร่วมกันภายในสังคมและก็กลายเป็นสิ่งควบคุมความสงบของชุมชน

ต่อมาด้วยสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คือ สังคมมีกฎหมาย มีระบบเศรษฐกิจที่มุ่งสู่ภาคอุตสาหกรรม การศึกษาก็มุ่งเน้นที่จะมีความรู้เพื่อการสนองต่อตลาดแรงงานและแปรรูปทรัพยากร รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนได้ถูกทำให้เป็นแต่เพียงประเพณีที่มีแต่รูปแบบเท่านั้น ชุมชนจึงขาดความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมอย่างแท้จริง จึงทำให้เกิดปัญหาของช่องว่างระหว่างวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งวัฒนธรรมใหม่ส่วนใหญ่จะไหลบ่ามาจากต่างชาติ เข้ามาจนทำให้เกิดความขัดแย้งกันของคนในชุมชนรุ่นเดิมกับรุ่นใหม่ในปัจจุบัน คือ คนรุ่นเดิมมองว่า คนรุ่นใหม่กำลังจะดูถูกวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนและหันไปทำตามเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติและกำลังทำลายวัฒนธรรมของตนทั้งรูปแบบและความหมาย จึงเกิดความลังเลที่จะนำมาถือปฏิบัติอีกทั้งยังได้รับรู้วัฒนธรรมใหม่ที่อยู่ในช่วงสมัยนิยมของสังคมส่วนใหญ่จึงเกิดการมองข้ามและสับสนในวัฒนธรรมเดิมของชุมชนตนว่าถูกต้องหรือไม่และไม่นำมาปฏิบัติทั้งตั้งใจและโดยไม่ตั้งใจ

เมื่อเป็นเช่นนี้วัฒนธรรมของชุมชนแบบพื้นบ้านของไทยอาจเลือนหายไปในที่สุด ถ้าไม่มีการช่วยกันอนุรักษ์และคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมพื้นบ้านฐานถิ่นของตนไว้ ก็อาจจะถูกเรียกว่าเป็นแต่เพียงตำนานก็เป็นได้ และวัฒนธรรมพื้นบ้านที่คนไทยได้มีการถ่ายทอด สืบทอดผ่านช่วงเวลาอันยาวนานก็จะต้องสูญหายไป

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดทุ่งศรี เป็นพิพิธภัณฑ์หนึ่งที่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมส่งผ่านกันมาตั้งแต่ประมาณ 200 ปี ปัจจุบันชุมชนมีวัดและมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนวัดทุ่งศรีเป็นศูนย์กลาง แต่ถ้าชุมชนวัดทุ่งศรียังตามกระแสนิยมแบบต่างชาติก็จะทำให้ชุมชนไม่มีวัฒนธรรมเดิมให้ลูกหลานสืบทอดเลย การมองเห็นปัญหานี้จึงทำให้ชุมชนเริ่มรวมตัวกันที่จะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขึ้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2543 โดยพระสงฆ์และประชาชนบ้านทุ่งศรี ตั้งอยู่ที่วัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร่องขวาง จ.แพร่ ซึ่งชุมชนบ้านทุ่งศรีจะมีวัดและพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเป็นศูนย์รวมจิตใจและการทำกิจกรรมของชุมชน ซึ่งการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดทุ่งศรีมี

วัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการฟื้นฟูอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้าน กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ฯ นอกจากการเก็บรวบรวมข้าวของเครื่องใช้พื้นบ้านนานาชนิดแล้ว ยังมีการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่า ภาควิชาในความเป็นตัวของตัวเองภายในชุมชนแล้ว ยังมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งในและต่างจังหวัดอีกด้วย

การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ฯ ทุกครั้ง ตั้งแต่เริ่มมีเป้าหมายอยู่ที่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการจำลองอ้อมพะญาพื้นบ้าน กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง การสอนหนังสือภาษาเมือง ชมรมตัวเมือง กลุ่มทำขนมภูมิปัญญาพื้นบ้าน กลุ่มเยาวชนยักน้ำแม่คำมี เขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพันธุ์สัตว์น้ำ การฟื้นฟูดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง กลุ่มสตรีเย็บผ้า กลุ่มออมทรัพย์สัจจะหมุนเวียน กลุ่มหมอพื้นบ้านและสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ป่าชุมชนบ้านวังหม้อ เป็นศูนย์สภากาชาดธรรมด้าบลทุ่งศรี นอกจากนี้ศูนย์ยังมีการให้บริการแก่ชุมชนคือ การจัดทำหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้บริการการสอนแก่ชุมชนคือ หลักสูตรภาษาล้านนา(ตัวเมือง) หลักสูตรปริศนาคำคมปรัชญาศาสนาพื้นบ้าน หลักสูตรการทอผ้า/ลายเมือง หลักสูตรการทำขนมพื้นบ้าน หลักสูตรการทำของเล่นคนเมือง หลักสูตรสะล้อ ซอ ซึง กลองมอชิง หลักสูตรการจัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ศูนย์การหมอพื้นบ้าน/หมอเมือง งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/คนกับธรรมชาติ การเรียนรู้ประเพณีพิธีกรรมธรรมชาบบ้าน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชาวบ้านงานชีวิต ผลการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ฯ ทุกครั้ง เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกชุมชน การวิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจทางเลือกแล้วนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ พัฒนาไปสู่การ แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเอง อย่างมีศักดิ์ศรี มีความภูมิใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นที่ผ่านมากำลังจะสูญหายไปจากชุมชนแห่งนี้ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่างก็หายไปตามกาลเวลา เช่น ประเพณีเรียกขวัญควาย ขอมมาแม่พระธรณี พิธีผูกข้อมือรับขวัญ เป็นต้น ในขณะนี้บางอย่างก็เหลือแต่เพียงรูปแบบแต่ไม่เข้าใจความหมาย เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตา การรับศีลฟังธรรม เป็นต้น และพิธีบางอย่างกำลังถูกลืมไปอย่างไม่เห็นคุณค่า เช่น พิธีเลี้ยงผีแต่งงาน ปลูกบ้านใหม่ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เป็นต้น อาจสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมเศรษฐกิจ การศึกษา การสื่อสาร ฯลฯ มีความเจริญมากขึ้นวัฒนธรรมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพราะกระแสของสังคมที่ไหลทะลักมาในรูปแบบต่างๆ กำลังจะทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนในด้านต่างๆ กำลังเลือนหายไป อาจจะเป็นเพราะผู้สูงอายุไม่สามารถถ่ายทอดสิ่งดีๆ เหล่านี้ได้ หรืออาจจะเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจก็ไม่สามารถจะทราบได้ จึงเป็นจุดที่น่าจะศึกษาสำหรับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อการสืบทอดไว้ให้อนุชนต่อไป เพราะวัฒนธรรมคือรากฐานของความเข้มแข็งของชุมชน ที่บ่งบอกถึงความสามารถของแต่ละชุมชนที่รวมตัวกันของคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือในชนบททั้งที่รู้จักกัน โดยมีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความสามานลามัคคี มีความรัก มีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต่อกันโดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นฐานะ สามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจทางเลือกแล้วนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ พัฒนาไปสู่การ แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเอง อย่างมีศักดิ์ศรี มีความภูมิใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และภายนอกชุมชน การวิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจทางเลือกแล้วนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ พัฒนาไปสู่การ แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเอง

อย่างมีศักดิ์ศรี มีความภูมิใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการดำเนินงาน ผู้วิจัยซึ่งสนใจประเด็นการสื่อสารเพื่อการพัฒนา จึงสนใจที่จะศึกษาว่าจะใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดทุ่งศรีได้อย่างไรและจะมีรูปแบบและแนวทางในการจัดการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านที่เหมาะสมกับชุมชนวัดทุ่งศรีได้อย่างไร

ส่วนที่ ๒ โจทย์วิจัย / คำถามวิจัย

โจทย์วิจัย

จะใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดทุ่งศรีได้อย่างไร ?

คำถามวิจัย

1. บริบทชุมชนวัดทุ่งศรีและศักยภาพชุมชนในการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร ?
2. สถานการณ์การใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดทุ่งศรีเป็น

อย่างไร ?

3. การใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีเป้าหมายอะไร ?
4. รูปแบบการจัดการการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่

เหมาะสมกับชุมชนวัดทุ่งศรีเป็นอย่างไร ?

ส่วนที่ ๓ วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชนในการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัดทุ่งศรี

3. เพื่อศึกษาเป้าหมายการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
4. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการใช้สื่อพิพิธภัณฑสถานในบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนวัดทุ่งศรีเป็นอย่างไร ?

ส่วนที่ ๔ กิจกรรมการดำเนินงานระยะที่ผ่านมา

ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา โครงการได้ทำการศึกษาบริบทชุมชนและศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลทุ่งศรี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๔.๑. ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลทุ่งศรี

ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

ตำบลทุ่งศรี อยู่ห่างจากตัวเมืองแพร่ ประมาณ ๓๐ ก.ม. ทางทิศเหนือ การเดินทางมีถนนสายยุทธกิจโกศลสาย ๑๐๑ แพร่ – น่าน เลยจากสี่แยกไปเมืองสองประมาณ ๓ ก.ม. อยู่ห่างจากตัวอำเภอร่องวาง ประมาณ ๓ ก.ม. มีลักษณะเป็นแอ่งกะทะติดกับภูเขา มีแม่น้ำแม่คำมีไหลผ่านตรงกลางตั้งแต่บ้านวังหม้อหมู่ที่ ๑ ไปสิ้นสุดเขตติดต่อระหว่างบ้านต้นเตื่อหมู่ที่ ๔ และบ้านปากทางทุ่งศรีหมู่ที่ ๕ ได้ฝ่ายห้วยบาตรติดต่อกับตำบลร้องเข็มหมู่ ๒

เดิมมี ๓ หมู่บ้านคือ บ้านวังหม้อหมู่ ๑ บ้านผารางหมู่ ๒ บ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ เดิมมีชื่อเรียกว่า ตำบลทุ่งแพ้ว ต่อมาได้ถูกยุบรวมกับตำบลร้องวางเมื่อประมาณปี ๒๔๘๔ (พ่อน้อยอ้วน อุอินทร์ อายุ ๘๓ ปี หมู่ ๕) ต่อมาผู้นำหมู่บ้านได้เรียกร้องให้แยกออกจากตำบลร้องวางเป็น ตำบลทุ่งแพ้ว ดังเดิมและได้รับอนุญาตเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ ต่อมาท่านพระครูรัตนปัญญา(วัดรัตนปัญญา) เจ้าคณะอำเภอในสมัยนั้น เห็นว่าชื่อดังกล่าวไม่เป็นมงคล จึงได้ทำการเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลทุ่งศรี ณ วัดทุ่งศรี เพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่บ้านเมือง และตามภูมิประเทศติดกับทุ่งนา และมีต้นศรีมหาโพธิ์อยู่ภายในเขตวัด"ทุ่งศรี" และแยกออกเป็น ๕ หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ คือ วังหม้อ หมู่ ๑ ผารางหมู่ ๒ บ้านทุ่งศรี ๓ บ้านต้นเตื่อ - ต้นผึ้ง หมู่ ๔ บ้านปากทางทุ่งศรี หมู่ ๕ มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มติดกับเชิงเขาป่าแพะโปร่ง ส่วนใหญ่จะเป็นป่าเบญจพรรณ ที่สามารถหาของป่าเช่น เห็ด ผักหวานหน่อไม้ ไก่ป่า กระต่าย ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีป่าสำหรับการใช้สอย เช่น ไม้จักดอก ไม้ทำเสาบ้าน ทำฟืน ไม้กระทุ้ง ปลุกผัก ฯลฯ

อาณาเขตป่า

ด้านทิศตะวันออกของบ้านวังหม้อติดต่อกับบ้านวังพึ่งทุ่งคัวและผารางมีป่าไม้ไปจนถึงบ้านห้วยเยียด ต. ไผ่โพน อ.ร่องวางและบ้านอ้อย ตำบลบ้านเวียง และบ้านร้องเข็ม ตำบลร้องเข็ม คือ ป่าห้วยแด้วห้วยต้ม และป่าห้วยแม่ดอนบ้านวังหม้อ - ผาราง ป่าต้นน้ำห้วยน้ำรินบ้านผารางแถบนี้มีป่าไม้ค่อยข้างอุดมสมบูรณ์ เพราะมีไม้ที่ใช้ปลูกบ้านได้ มีไม้ไผ่หลายชนิดที่ใช้ทำดอกจักสานหัตถกรรมครัวเรือนได้ และมีสัตว์ป่าจำพวก ไก่ป่า กระต่าย และนกนานาพันธุ์

ด้านทิศเหนือเป็นป่าโปร่งแบบแคระแกร็น ระหว่างบ้านปากทางทุ่งศรีหมู่ที่ ๕ ติดต่อกับบ้านแม่ยางร้อง ตำบลแม่ยางร้อง และบ้านทราย ตำบลแม่ทรายแม่ (ป่าแพะ) และบ้านปากทางร้องเข็ม ปัจจุบันป่าที่มีอยู่ของตำบลบางส่วนได้กลายเป็นที่ทำมาหากินของชาวบ้าน เนื่องจากประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่ยังมีป่าต้นน้ำอยู่ในประมาณ ปี ๒๕๔๑ ชาวบ้านในตำบลได้มีการกำหนดเขตป่าอนุรักษ์เพื่อการใช้สอยของชุมชน มีอาณาเขตตั้งแต่ห้วยแม่ถาง - ห้วยแด้ว ห้วยต้ม เนื่องมาจากมีพ่อค้าและชาวบ้านบางกลุ่มเข้าไปตัดไม้ขายให้กับโรงงานทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้น ทำให้ไม้ชนิดต่างของป่าก็ถูกตัดไปด้วย จนป่าเกิดความแห้งแล้ง และไม้ที่จะนำมาใช้สอยภายในตำบลไม่เพียงพอ ดังนั้นชาวกับผู้นำหมู่บ้านจึงได้มีการกันเขตห้ามคนต่างถิ่นเข้ามาตัดไม้และหาของป่า แต่ถ้าเป็นชาวบ้านใน

เขตต้องการใช้ไม้ก็ให้แจ้งแก่กรรมการเพื่อขออนุญาต จึงจะตัดได้ตามความจำเป็น แต่ห้ามมีการนำมาขายโดยเด็ดขาด ปัจจุบันป่าจึงมีการฟื้นตัวขึ้นมาใหม่และมีความอุดมสมบูรณ์เกือบเป็นปกติแล้ว

แม่น้ำสายสำคัญ

ด้านทิศตะวันออกของบ้านวังหม้อเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยน้ำแม่ถอน และลำน้ำห้วยแก้ว

ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านผารางเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยผารางรินไหลมาบรรจบกับห้วยแม่ถอนก่อนไหลลงลำห้วยน้ำแม่คำมี

ทิศตะวันออกมีน้ำแม่คำมีซึ่งถือว่าเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่สุดของตำบล ไหลผ่านจากบ้านวังหม้อและตัดกลางระหว่างบ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ (ทางทิศใต้) กับบ้านต้นผึ้งต้นเตื่อหมู่ ๔ (ทางทิศเหนือ) ไหลไปสิ้นสุดที่ฝายห้วยบาตรออกไปหาตำบลร้องเข็ม แม่น้ำร้องกวางมีต้นกำเนิดมาจากตำบลแม่ทรายไหลผ่านอำเภอร้องกวางและตัดฝายระหว่างบ้านปากทางทุ่งศรีหมู่ ๕ กับบ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ และไหลลงสมทบกับลำห้วยน้ำแม่คำมี ทิศตะวันออกเหนือของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งศรี ตรงจะเชื่อมต่อกับบ้านปากทาง บ้านทุ่งศรี และบ้านต้นเตื่อ ลักษณะอากาศ เป็นแบบร้อนชื้น มี ๓ ฤดู คือ ฝน หนาว ร้อน

* ผู้ให้ข้อมูล พ่อน้อยอ้วน อุอินทร์ พ่อหนานทองสุข เด่นสังคม พ่อหนานมี จันทิ

ลักษณะการปกครอง

เดิมเป็นแบบสภาตำบลปัจจุบันแบ่งการปกครองเป็น ๒ ระบบ คือ สภาตำบลและเทศบาลตำบล ขึ้นกับเทศบาลตำบลร้องกวาง

การปกครองของคนในชุมชนมีกำนันเป็นหัวหน้าปกครอง ซึ่งได้มีกำนันในตำบลทุ่งศรีตามลำดับดังนี้

นายก่าใจ	อุอินทร์
นายยะ	เพือมา
นายวงศ์	จันทิ
นายสม	ติะจิกา
นายเมือง	จันทิ
นายมานพ	จันทิ
นายจันทร์	เป็งยะสา
นายประพันธ์	พันธุแพทย์
นายเสรี	ปะทะดวง
นายสมุน	จันทร์ภิรมย์
นายสวย	ยอดสอน
นายสอน	กอผั่น
นายประดิษฐ์	ไอดเอ็ง (๒๕๔๔ - ปัจจุบัน)

ในส่วนของเทศบาล มีผู้นายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าปกครอง มีรายชื่อดังนี้

๑. นายสว ยอดสอน
๒. นายเสถียร จันทิ
๓. นายอำนาจ ดีขุน
๔. นายปัญจพัตร ใจตั้ง

นอกจากนี้คณะวิจัยได้ทำการศึกษาหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงวัดทุ่งศรี และใกล้เคียงพิพิธภัณฑสถานเรียนรู้บ้านทุ่งศรี จำนวน ๓ หมู่บ้านคือ

บ้านวังหม้อ หมู่ที่ ๑

ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ความเป็นมา

บ้านวังหม้อเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ ๑๓๕ ปีมาแล้ว(พ.ศ.๒๔๑๐) เดิมเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานาชนิด เช่น เสือ หมี หมูป่า กวาง เก้ง ฯลฯ อาศัยอยู่จำนวนมาก ในสมัยนั้นมีพ่อเจ้าน้อยยศ กับแม่เจ้าแฉ่น (ต้นตระกูลอาสาหม้อ) มาจากอำเภอมือแพ้วได้นำช้างจำนวน ๒๐ เชือก พร้อมด้วยลูกน้อง คนเลี้ยงช้างมีทั้งคนไทย คนเผ่าขมุ(มาจากเขมร) มาตั้งรกรากเป็นชนหมู่แรกที่มาอาศัยทำมาหากินอยู่บ้านวังหม้อ หมู่ ๑ พร้อมกับทำอาชีพตัดชักลากไม้ บ้านหม้อดินชาย จึงเป็นที่มาของชื่อบ้านวังหม้อ ตามอาชีพของชาวบ้าน ปัจจุบันชาวบ้านได้เลิกอาชีพการปั้นหม้อไปแล้วเพราะไม่มีผู้นิยมใช้เหมือนอย่างอดีต

ต่อมาได้ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้าน ทางราชการจึงได้เลือกพ่อหนานใจวัง อาสาหม้อ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ปัจจุบัน มีนายสมศักดิ์ มูลเมือง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ๑๕ คน

วัดบ้านวังหม้อ

แต่เดิมบ้านวังหม้อยังไม่มีวัด เพราะหมู่บ้านได้ตั้งขึ้นใหม่ การทำบุญต้องอาศัยวัดบ้านผาราง เป็นที่ ทำบุญต่อมาพ่อน้อยยศ แม่เจ้าแฉ่น เห็นว่าเป็นการลำบาก จึงได้ประชุมปรึกษากับชาวบ้านทำการจัดตั้งวัด ขึ้น ในวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๒ มาจนถึงปัจจุบัน มีพระครูกิตติชัยวัฒน์ เป็นเจ้าอาวาส

อาณาเขตการติดต่อ

ด้านทิศเหนือติดกับป่าห้วยแฉ่นห้วยตม บ้านห้วยเอียด ต.ไผ่โทน อ.ร่องขวาง จ.แพร่

ด้านทิศใต้ติดกับลำห้วยแม่คำมีและบ้านทุ่งศรีหมู่ที่ ๓

ด้านทิศตะวันออกติดต่อกับบ้านวังโป่งหมู่ ๒ ตำบลร่องขวาง

ด้านทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านผารางหมู่ที่ ๒

สภาพภูมิศาสตร์

เป็นที่ราบลุ่มติดกับป่าแพะ (ป่าละเมาะ) และภูเขา จึงมีภูเขากั้นด้านทิศตะวันออกมีแม่น้ำแม่คำ มีทางทิศตะวันตก

ปัจจุบัน มีบ้านเรือนจำนวน ๑๘๖ ครัวเรือน ประชากรจำนวน ๖๙๓ คน เป็นหญิงจำนวน ๓๓๕ คน ชาย จำนวน ๓๓๕ คน

การประกอบอาชีพ

ทำนาจำนวน ๕๐ ไร่ ครอบครัวยังรับราชการจำนวน ๔ ไร่ ครอบครัวยังค้าขายจำนวน ๖ ไร่ ครอบครัวยังรับจ้างจำนวน ๕๐ ไร่ ครอบครัวยังและทำสวน ๗๖ ไร่ ครอบครัวยัง

การปกครอง

แบ่งการปกครองเป็นการปกครองแบบเทศบาล/สภาตำบล มีผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

นายใจวงศ์ อาสาหม้อ

นายบัน บุญคุ้ม

นายคำ โคตี

นายเมือง วงศ์พญา

นายหล้าทางคร

นายคาตมหายศ

นายแก้ว ทะนันชัย

นายสมศักดิ์ มูลเมือง เป็นผู้ใหญ่บ้านปัจจุบัน

การคมนาคม มีถนนเชื่อมติดต่อกันระหว่าง บ้านวังหม้อ - ผาขาว บ้านวังหม้อ - วังโป่ง และบ้านวังหม้อ - พงษ์ศรี

ทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำห้วยไหลผ่านทางทิศตะวันออกบรรจบกับน้ำแม่คำมี ลำห้วยน้ำแม่คำมีไหลผ่านทางทิศตะวันตก ลำห้วยน้ำแคว-ตม ทางทิศตะวันออกไหลบรรจบกับน้ำแม่คำมี มีบ่อน้ำตื้นจำนวน ๓๐ แห่ง สระน้ำจำนวน ๑๕ แห่ง และมีฝายกั้นน้ำจำนวน ๒ แห่ง

อาชีพเดิมของหมู่บ้าน คือ การปั้นหม้อ (เลิกทำไปแล้วเพราะชาวบ้านไม่นิยมใช้)

อาชีพปัจจุบันของหมู่บ้าน คือ การเกษตร ได้แก่ การทำนาข้าวประเภทปักดำเพื่อการบริโภค

การทำไร่ยาสูบ เริ่ม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ - ปัจจุบัน ซึ่งชุมชนจะทำการปลูกยาสูบแบบบ่มเองหลังฤดูการทำนา การปลูกถั่วเหลือง การทำไร่อวนข้าวโพดทั้งในฤดูฝนและแล้งขาย นอกจากนี้ชุมชนยังมีอาชีพอีกหนึ่งคือการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น

พื้นที่ทำการเกษตร

ปัจจุบันบ้านวังหม้อมีพื้นที่ทำการเกษตร ๕๗๕ ไร่ เป็นที่ทำนา ๒๐๐ ไร่ ที่ทำไร่อวน ๓๗๕ ไร่

จากการที่ชุมชนมีอาชีพการเกษตรเป็นหลัก จึงทำให้ชุมชนมีการพึ่งพาสิ่งที่ทำให้ผลผลิตในชุมชนออกดอก ออกผลได้ดี จึงทำให้ชุมชนได้มีการใช้ปุ๋ยเพื่อการเกษตร ซึ่งมีทั้งปุ๋ยเคมี ที่มีผู้ใช้มากถึงจำนวน ๑,๕๐๐ กระสอบ/ปี แต่กลับใช้ปุ๋ยคอกน้อยมีจำนวนเพียง ๕๐ กระสอบ/ปี เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการให้ปุ๋ยเพื่อการเกษตรก็ยังไม่เพียงพอสำหรับที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตได้ ชุมชนได้หันมาใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร เช่น ยาปราบศัตรูพืช ยาปราบวัชพืช ฯลฯ ตลอดปี

สำหรับภายในหมู่บ้านมีร้านค้าขายของจำนวน ๕ ร้าน และมีสหกรณ์หมู่บ้านจำนวน ๑ แห่ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชน

ประเภทสัตว์เลี้ยง

มีวัว ๒๐ ตัว ไก่พื้นเมือง ๒,๐๐๐ ตัว หนู ๒๐ ตัว และปลา ๒๕,๐๐๐ ตัว
แหล่งพัฒนาคน มีพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเล็ก ๑ แห่ง และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๑ แห่ง
(ภายในวัดวังหม้อ)

โบราณสถาน มีวัดหนึ่งแห่งคือ วัดวังหม้อ

โบราณวัตถุ พระพุทธรูปศิลปะแบบไทยล้านนาภายในวัดวังหม้อ ๓ องค์ และตู้เก็บพระธรรมวัดวังหม้อ ๑
ตู้ และพระคัมภีร์โบราณภายในวัดวังหม้อ

ศาสนบุคคล ท่านพระครูกิตติชัยวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดวังหม้อ และนายวิเชียร อิศรี มัคทายก/กรรมการวัด
วังหม้อ และหมอเจ้าพิธีกรรมของหมู่บ้าน

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ป่าชุมชนบ้านวังหม้อ ประมาณ ๓๐๐ ไร่ ห่างจากชุมชนประมาณ ๓ ก.ม. ซึ่งเป็นการบริหารจัดการป่าโดย
ชาวบ้าน และมีป่านุรักษ์เพื่อการใช้งานห้วยแก้ว จำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ ทางทิศตะวันออกไป ๓ กิโลเมตร

วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม

วิถีชีวิตชุมชน โดยทั่วไปของชุมชนนี้มีการดำรงชีพแบบเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตรและ
การรับจ้าง มีการหาของป่าเพื่อทำเป็นอาหารบ้าง และการหาปลาธรรมชาติ ในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่ยังม
ีการเอารัดเอาเปรียบกันทำงาน และการจัดงาน เช่น งานบุญแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานศพ เป็นต้น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการจักสาน การทำเครื่องมือจับปลาด้วยการสานยอ สวิง การดักไขกบ ใสรัน ตุ่ม
ดักปลาไหล และการรักษาแบบหมอเมือง

มีผู้ทรงภูมิปัญญาดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่	ด้าน	อายุ
	พระครูกิตติชัยวัตร	วัดวังหม้อ	ศาสนา/ปรัชญา/ภาษาวรรณกรรม	๖๒
	นายผัด อาสาหม้อ	บ้านวังหม้อ	อุตสาหกรรมจักสาน	๕๒
	นายสมจิตร ยอดสอน	บ้านวังหม้อ	แพทย์แผนโบราณ/หมอเมือง	๖๐
	นายมนัส หางคร	บ้านวังหม้อ	การเกษตรเพื่อการยังชีพ	๕๕
	นายประทวน จันทร์ภิรมย์	บ้านวังหม้อ	กองทุนและธุรกิจชุมชน	๖๐
	นายถา วงศ์พญา	บ้านวังหม้อ	ภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา	๗๐
	นายวิเชียร อิศรี	บ้านวังหม้อ	ศาสนา/ประเพณี/พิธีกรรม	๕๙

ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเชื่อ ๒ ด้าน คือ เรื่องไสยศาสตร์ เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์กล่าวคือ ยัง
มีการเลี้ยงผีเรือนและนับสายเครือญาติทางผีเรือน (ผีปู่ตา) การเลี้ยงผีเจ้าที่ ผีตายโหง ผีเหมืองฝาย การ

บูชาเท้าทั้ง ๔ การส่งเคราะห์ เหาขวัญ การส่งตัวพึ่งตัวด้วง การส่งปูแกนย่าแกน การส่งหาบส่งกอง ทำบุญหาญาติผู้ล่วงลับ พุทธศาสตร์พร้อมกัน เช่น การเข้าวัดรักษาศุโบสถในวันพระตลอดปี ทำบุญพิธีกรรมในวันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ วันเพ็ญเดือน ๔ (เหนือ ดานข้าวใหม่) วันเพ็ญเดือน ๕,๖ เหนืองานขึ้นธาตุ งานตั้งธรรมมหาชาติ การบูชาพระอุปคุตเพื่อสร้างความสงบร่มเย็นและการปราบพระยามารทั้งหลาย

การละเล่นพื้นบ้าน

วิ่งกระสอบ ไม้โก่งแก้ง การเล่นลูกข่าง การเล่นวิ่งเปี้ยว การเล่นมอญซ่อนผ้า การตีกลองมอญ การตีกลองปี่จ่า การฟ้อนเอื้อง (ผู้ให้ข้อมูล พระครูกิตติชัยวัตร วัดวังหม้อ นายวิเชียร อิศรี)

บ้านผาราง หมู่ ๒

ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ประวัติความเป็นมา

บ้านผาราง เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ ๑๔๕ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๔๐๑) ในอดีตมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าเสือ หมู กวาง เก้ง เป็นป่าที่สามารถหาของป่ามาทำเป็นอาหารได้ตลอดทั้งปี มีลำห้วยน้ำรินที่ไหลมาจากภูเขา ตกลงมาตามร่องผาแข็งที่มีลักษณะเหมือนกับรางน้ำ และลำห้วยนี้มีน้ำไหลผ่านกึ่งกลางของหมู่บ้าน จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านผาราง คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่เป็นชาวอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อมาได้มีท้าวอาสา ชาวบ้านนาจักร อำเภอสูงเม่น แพร่ และชาวบ้านอ้อยหลวง จังหวัดแพร่เข้ามาอยู่สมทบ อีกจำนวนหนึ่ง

สภาพภูมิศาสตร์

ก่อนที่จะมาตั้งเป็นบ้านผาราง มีพื้นที่เป็นป่าทึบ มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์อย่างมาก จึงเหมาะแก่การทำไร่ข้าว และทำการเกษตร

ขนาดที่ตั้ง ไม่ทราบพิภพ

อาณาเขต

ด้านทิศเหนือติดกับบ้านวังหม้อ

ทิศใต้ติดกับบ้านใหม่ตำบลร้องเข็ม

ทิศตะวันออกติดกับบ้านอ้อยตำบลบ้านเวียง

ทิศตะวันตกติดกับบ้านต้นผึ้ง ตำบลทุ่งศรี

การปกครอง

เดิมเป็นการเลือกผู้นำจากคนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและเป็นคนที่มีความรู้ในด้านการศาสนาและการปกครองมีความสามารถและยึดหลักของจารีตประเพณี นับถือผีปู่ย่าและผีป่าเขา ต่อมาเมื่อมีการปกครองโดยหลักการประชาธิปไตยจึงได้มีการเลือกผู้นำขึ้นเป็นใหญ่บ้าน กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน

นายนวน	ดีขุน
นายสม	เครือคำ
นายนวนทิศ	เตจา
นายวัน	ยาถี้
นายถา	กอฝั้น
นายประภัทร	ทัศนกุล
นายสอน	กอฝั้น (กำนัน)
นายประดิษฐ์	โอดเฮิง (กำนัน)

การคมนาคม

มีถนนตัดผ่านเชื่อมต่อ เป็นถนนลูกรัง ๑,๐๐๐ เมตร ถนนลาดยาง ๒๐๘ เมตร ถนนในหมู่บ้านยาว รวม ๑,๕๐๐ เมตร ดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับบ้านวังหม้อ ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านต้นผึ้ง-ต้นเตื่อ
 ตะวันออกทางเดินเท้าถึงห้วยเจียด ทิศใต้ทางเดินเท้าถึงบ้านร้องเข็ม - น้ำเลา

ทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชุมชน ๑ แห่ง ติดต่อกับบ้านวังหม้อ ต.ทุ่งศรี บ้านห้วยเจียด ต.ไผ่
 โทน บ้านน้ำเลา ต.ร้องเข็ม มีห้วยน้ำธรรมชาติ ๒ แห่ง คือ ห้วยน้ำริน ห้วยแม่ถอน และอ่างเก็บน้ำแม่ถาง
 ซึ่งอ่างเก็บน้ำแม่ถางนี้ประชาชนจะนำมาทำการเกษตร

ด้านสาธารณสุข มีศูนย์ สสมช. ๑ แห่ง คณะกรรมการดำเนินงาน ๒๐ คน มีโรคเฝ้าระวังระดับ เขต ๑ โรคปอด
 ใช้เลือดออก อหิวาตกโรค

องค์ประกอบของประชากรของหมู่บ้าน

ครัวเรือน จำนวน ๑๙๔ ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด ๘๐๙ คน เป็นชาย ๓๙๐ คน หญิง ๔๑๙ คน
 แยกตามวัย ดังนี้

- อายุ ๑ - ๑๔ ปี จำนวน	๑๖๔ คน	
- อายุ ๑๕ - ๑๘ ปี จำนวน	๗๐ คน	
- อายุ ๑๘ - ๕๐ ปี จำนวน	๔๕๔ คน	
- อายุ ๕๐ - ๖๐ ปี จำนวน	๖๑ คน	
- อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน	๗๒ คน	* ผู้พิการ ๘ คน

การประกอบอาชีพปัจจุบัน

ชุมชนบ้านผารางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนามีจำนวน ๑๕๐ ครอบครัวยุ้ย รับจ้าง ๒๙ ครอบครัวยุ้ย ค้าขาย
 ๗ ครอบครัวยุ้ย และรับราชการ ๓ ครอบครัวยุ้ย

มรดกทางวัฒนธรรม

โบราณสถาน แอ่งน้ำที่เป็นกันกะทะจากธรรมชาติ และผารางรินน้ำ ในห้วยน้ำริน

โบราณวัตถุ มีวัดผาราง ซึ่งวิหารหลังคาไม้แป้นเกล็ด ๑ หลัง ธรรมมาเสกกายหนวัดผาราง ๑ หลัง
 ตู้ธรรมโบราณ ๑ ใบ พระพุทธรูปล้านนาผสมอยุธยา ๓ องค์ คัมภีร์ใบลานภายในวัดผาราง

สัตว์ภัณฑ์บูชาพระเจ้าภายในวัดผาราง ๑ แท่น

ศาสนบุคคล พระครูสุนทรวรกิจ (วิจิต วรกิจใจ) และนายอนันต์ แสนรัมย์ อายุ ๕๐ ปี ปู่อาจารย์วัดบ้านหมอเอาขวัญ

พิธีกรรม การสะเดาะเคราะห์ การสืบชะตา การเอาขวัญ ตานขันข้าวอุทิศแด่ผู้ตาย

ความเชื่อ ทางพุทธศาสนา และนับถือผีบ้านผีเรือน

วิถีชีวิตดั้งเดิมดำเนินชีวิตตามวิถีเกษตรและกสิกรรม คือ ทำไร่ทำนา หาของป่าล่าสัตว์และทำการเกษตรเพื่อการยังชีพ กินอาหารพื้นบ้าน ในงานที่สำคัญมีการแต่งกายจากผ้าที่ทอกันเองในชุมชน (ในอดีต) ปัจจุบันเป็นแบบผ้าที่ผลิตจากโรงงาน แต่ยังมีผู้ที่สามารถทอผ้าพื้นบ้านได้ยังมีอยู่ แต่เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงจึงไม่มีคนสนใจและขาดตลาดรองรับด้วย

ปัจจุบัน มีความเป็นอยู่แบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้เรื่องการทำนา ไร่ สวนยาสูบ การจักสาน การทอผ้า การสานไม้กวาดดอกหญ้า กติกาการใช้ของสาธารณะร่วมกัน เช่น การใช้ไม้จากป่าอนุรักษ์ช่วยน้ำริน

มีผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	ความชำนาญ
๑.	นายเจริญ เป็นดี	๕๖	๕๙	ความชำนาญด้านการเพาะปลูก
๒.	นายขจร สุทรวงศ์	๔๗	๘๒/๑	เลี้ยงสัตว์
๓.	นายก้าน มีสมศักดิ์	๓๘	๑๐	การเลี้ยงสัตว์
๔.	นางคำมี อาสาหม้อ	๕๐	๖๑/๑	การจักสาน
๕.	นางประทุม อาสาหม้อ	๓๕	๘๘/๑	การสานของที่ระลึกขนาดเล็ก
๖.	นางพัชรภรณ์ อิทราธิราช	๓๔	๒๙/๓	การตัดเย็บเสื้อผ้า
๗.	นายเสนาะ ทาบุญ	๕๐	๘๑/๑	การตีเหล็กการ
๘.	นายอนันต์ แสนรัมย์		๗๙	อนุรักษ์ป่า/ภาษาวรรณกรรม
๙.	นายจันตา สุธรรม	๔๗	๖๒/๑	การจัดการกองทุน
๑๐	นายเอกชัย คนบาง	๒๗	๓๓/๑	ช่างไม้/จิตรกรรม
๑๑	นายยศ แก้วกันทะ	๗๘	๓๖	คาถาอาคม
๑๒	นางแสง กาบไม้จันทร์		๗๘	การทรงเจ้า

การเล่นพื้นบ้าน

- ไม่ปรากฏ

แหล่งสาธารณประโยชน์

มีโรงเรียนระดับประถมจำนวน ๑ แห่ง (ร.ร.ผาราง-วังหม้อ) มีวัด ๑ แห่ง (วัดผาราง)

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ ๑ แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๑ แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ๑ แห่ง ป่าช้า ๑ แห่ง และศาลาประชาคมจำนวน ๑ แห่ง

บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ ๓

ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

คำขวัญชุมชนศรัทธาวัดทุ่งศรี
แก้วโพธิ์สองร้อยปี ทุ่งศรีข้าวนัก
พืชผักมากมาย

ยาสูบหลายเต็มทุ่งนา เตาบ่มใบยาไม้เต็มบ้าน
ศิลปะวัฒนธรรมภูมิปัญญาล้ำค่า
คนเกียจคร้านบ่มี คนทุ่งศรีนี้ใจบุญ

คำขวัญสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์สัตว์น้ำ
ตราบไตน้ำแม่คำมียังคงไหล
ป่าไม้ขุนแม่คำมียังคงอยู่
ฝนยังตกตามฤดู
กุงปลาสัตว์น้ำก็อยู่คู่แม่คำมี

(โดยปี่หนานทวิ อินตะนอน อายุ ๕๑ ปี บ้านทุ่งศรี หมู่ ๓ ตำบลทุ่งศรี)

ฝากหูกิด "ฮู้คิงก่อ กิดผ่อก่า เฮาเป็นไผ บ่ภูมิใจตัวเก่า
จะเอาอะหยั่งมาสอนลูกสอนหลานวันข้างหน้า"
พ.กิงไผ่ อัครธัมโม

ประวัติบ้านความเป็นมา

บ้านทุ่งศรี แต่เดิมเริ่มก่อตั้งมาเมื่อไรไม่ปรากฏแน่ชัด แต่จากประวัติวัดทุ่งศรี น่าจะมีการก่อตั้งเมื่อประมาณ ปี ๒๓๐๐ หรือ ๒๔๕ - ๔๖ ปีมาแล้ว โดยกลุ่มคนที่เข้ามากลุ่มแรกคือ พ่อหนานสา แม่หล้า เป็งยะสา พ่อหนานกำใจ แม่ป้า อุอินทร์ พ่อจันทร์ แม่กลม เส้นเดวี่ พ่อหนานกิตตวงศ์ เข็มวิชัย และตุเจ้ามหลวงค์ มาจากบ้านธรรมเมือง ป่าแดง ต้นไคร้ เมืองแพร่ เข้ามาทำมาหากินโดยการบุกเบิก ทำไร่ข้าวและทำนา เพราะพื้นที่ดังกล่าวนี้มีความอุดมสมบูรณ์ ดังจะเห็นจากคำเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่าเดิมเขาเรียกว่า บ้านนาระทุ่ง เพราะมีต้นระทุ่งขึ้นอยู่มาก ต่อมาพี่น้องจากบ้านต่าง ๆ เรียกว่า บ้านทุ่งแพ้อ เพราะเป็นลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มมีน้ำเจิ่งนองและมีโคลนเลนอยู่ทั่วไป จนชาวบ้านตั้งบ้านอยู่ตามที่ดอนระเกะระกะ ไม่เป็นระเบียบ ทางเหนือเรียกว่า "เพอะแพ้อ" และเป็นทุ่งนามาก ชาวบ้านจึงเรียกตามลักษณะว่าบ้านทุ่งแพ้อ เดิมบ้านหมู่ ๓ รวมกับบ้านต้นเตื่อ - ต้นผึ้ง หมู่ ๔ บ้านปากทางหมู่ที่ ๕ ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ชาวบ้านและผู้เฒ่าเห็นว่าบ้านกว้างมีประชากรมากการดูแลของผู้เฒ่าไม่ทั่วถึงจึงได้มีการแยกหมู่บ้านออกอีก ๒ หมู่ คือ บ้านต้นเตื่อ - ต้นผึ้งหมู่ที่ ๔ บ้านปากทางหมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งศรีจึงกลายเป็นหมู่บ้านเล็กลง มีบ้านเรือนประมาณ ๙๐ หลังคาเรือน มีพื้นที่ประมาณ ๑ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ทำกิน ๒๘๕ ไร่

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับบ้านปากทางหมู่ที่ ๕

ทิศใต้ติดต่อกับบ้านต้นผึ้ง – ต้นเคื่อ หมู่ที่ ๔

ทิศตะวันออกติดต่อกับบ้านวังหม้อ หมู่ที่ ๑

ทิศตะวันตกติดต่อกับลำน้ำแม่คำมีและบ้านต้นเคื่อ

การปกครองแต่เดิมใช้ระบบผีเรือนร่วมกัน มีการบริหารน้ำโดยระบบกรรมการเหมืองฝาย คือผู้ที่
เป็นหัวหน้าเหมืองฝายจะต้องเป็นผู้นำทุกด้าน เพราะได้เลือกมาจากผู้มีความรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม
มีความยุติธรรม ยึดหลักสามัคคีธรรมเป็นที่ตั้ง มีวัดทุ่งศรีเป็นศูนย์กลางในการประชุมร่วมกัน พระสงฆ์มี
บทบาทในการช่วยตัดสินใจ ในการพัฒนาและผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นต้นตระกูลเป็งยะสา เข้มวิชัย อุอินทร์ ต๊ะวิกา
ติจินดา อินตะนอน จันที ยอดสอน วัตถุเจริญ มีบทบาทในการยุติข้อพิพาทต่าง ๆ ของหมู่บ้านในแถบนี้
ปัจจุบันมีนายสถิตย์ ติจินดา เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การคมนาคม แต่เดิมเป็นถนนลูกรัง และเชื่อมต่อกันโดยผ่านทุ่งนา ปัจจุบันเป็นถนนคอนกรีตยาวประมาณ
๑ กิโลเมตร

ทรัพยากร มีที่ดินทำกินเป็นทุ่งนา จำนวน ๒๘๕ ไร่ แม่น้ำแม่คำมีไหลผ่าน

ประชากร มีครัวเรือน จำนวน ๙๒ ครัวเรือน มีบ้านเรือน จำนวน ๑๑๔ หลังคาเรือน

มีประชากรทั้งหมด ๓๗๖ คน เป็นชาย ๑๘๙ คน หญิง ๒๐๗ คน

ประชากรแยกตามวัยได้ดังนี้

- อายุตั้งแต่ ๑ วันถึง ๑๔ ปี	จำนวน ๖๙ คน
- อายุตั้งแต่ ๑๕ - ๑๘ ปี	จำนวน ๒๐ คน
- อายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ๑ วัน - ๕๐ ปี	จำนวน ๒๐๙ คน
- อายุตั้งแต่ ๕๐ ปี ๑ วัน - ๖๐ ปี	จำนวน ๔๐ คน
- อายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป	จำนวน ๔๒ คน
- ผู้รับการสงเคราะห์	จำนวน ๕ คน
- คนพิการ	จำนวน ๕ คน

แหล่งสาธารณูปการ มีบ่อน้ำตื้นจำนวน ๔๓ บ่อ บ่อน้ำบาดาล ๑ บ่อ สระน้ำ ๒ สระ คลองน้ำ
๑ แห่ง และลำห้วยแม่น้ำ ๑ แห่ง

คณะกรรมการหมู่บ้านปัจจุบัน

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
นายสถิตย์ ติจินดา	ผู้ใหญ่บ้าน
นายสงวน ยานะวิน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายประทวน ต๊ะมาแก้ว	กรรมการ
นายอนันต์ สิงห์ดา	กรรมการ
นายสถิตย์ เจริญพิชผลไทย	กรรมการ
นายคณิต ปัญญาไว	กรรมการ
น.ส.ศรีล้วน สมนดา	กรรมการ/ประชาสัมพันธ์

กลุ่มและกองทุน

กลุ่ม/กองทุน สสมช.	ตั้งเมื่อ ปี ๒๕๒๖	มีกองทุน	๘,๕๗๗ บาท
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ตั้งเมื่อ ปี ๒๕๔๑	มีกองทุน	๕๙,๖๒๘ บาท
กลุ่มสตรีแม่บ้าน	ตั้งเมื่อ ปี ๒๕๓๔	มีกองทุน	๕,๐๐๐ บาท
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	ตั้งเมื่อ ปี ๒๕๔๔	มีกองทุน	๒๑,๓๒๐ บาท
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(กทช)	ตั้งเมื่อ ปี ๒๕๔๔	มีกองทุน	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

เศรษฐกิจ

ประกรส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา ๖๐ ครอบครั้ว รับราชการ ๑๔ ครอบครั้ว ค้าขาย ๕ ครอบครั้ว รับจ้าง ๑๑ ครอบครั้ว ทำสวน ๖ ครอบครั้ว และรับเหมา ๓ ครอบครั้ว

พืชที่ปลูกและการเลี้ยงสัตว์เพื่อการเกษตรและรายได้ทั้งปีของชุมชน

ยาสูบ	๓๒ ครอบครั้ว	มีรายได้	๑,๒๔๐,๐๐๐ บาท/ปี
ข้าวโพด	๒๗ ครอบครั้ว	มีรายได้	๔๕๐,๐๐๐ บาท/ปี
เลี้ยงวัว	๒ ครอบครั้ว	มีรายได้	๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี
เลี้ยงหมู	๑ ครอบครั้ว	มีรายได้	๔๐,๐๐๐ บาท/ปี

จากการสำรวจทำให้ทราบว่าในชุมชน ๑๕ ตัว เป็ด ๕๒ ตัว ไก่ ๑,๐๐๐ ตัว สุกร ๘ ตัว และปลา ๓๐๐ ตัว

สำหรับพื้นที่ทำการเกษตรมีจำนวน ๓๐๐ ไร่ แบ่งเป็นที่นา ๒๔๕ ไร่ ได้ข้าวปีละ ๑๒๓

ကျေးရွာအုပ်စုကြီးပတ်ဝန်းကျင်

จากการต้องเร่งผลผลิตทำให้ชุมชนมีการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีประมาณ ๕๖๒ กระสอบ/ปี และมีการใช้ยาปราบศัตรูพืช/วัชพืช

นอกจากอาชีพหลักแล้ว ชุมชนมีอาชีพเสริมเพื่อจุนเจือรายได้ของครอบครัวครอบครั้ว คือ การผลิตผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าซึ่งปัจจุบันมีผู้หันมาทำอาชีพนี้จำนวน ๑๗ ครอบครั้ว โดยแต่ละปีชุมชนจะมีรายได้ ๑๔ .๔๐๐ บาท/ปี

แต่นั้นเองก็ได้มีชุมชนกลุ่มหนึ่งที่ย้ายออกไปทำงานต่างถิ่นมีจำนวน ๓๓ คน / ครอบครั้ว และเมื่อไปทำงานข้างนอกชุมชน ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ทำรายได้เข้าชุมชน ๖๐๐,๐๐๐ บาท/ปี สำหรับรายได้โดยเฉลี่ยของชุมชน/หมู่บ้านมีดังนี้

๑,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท	จำนวน	๓ ครอบครั้ว
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๒ ครอบครั้ว
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๘ ครอบครั้ว
๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๑๓ ครอบครั้ว
๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๑๖ ครอบครั้ว
๕๐,๐๐๑ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๕๐ ครอบครั้ว

แหล่งอำนวยความสะดวกในชุมชน มีร้านค้าภายในชุมชน ๒ ร้าน มีโรงสีข้าวขนาดเล็ก ๓ โรง

สาธารณประโยชน์ภายในชุมชน

ศูนย์พัฒนาก่อนเกณฑ์ ๑ แห่ง มีเด็ก ๓๕ คน พี่เลี้ยง ๒ คน

วัด ๑ แห่ง คือวัดทุ่งศรี ปัจจุบันมี พระอธิการเสถียร สุวโจ(เสนะวัน) เป็นเจ้าอาวาส มีพระ ๓ รูป เณร ๓ รูป

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ๑ หลัง ตั้งภายในวัดทุ่งศรี ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ เขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพันธุ์สัตว์น้ำ เริ่มเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ปัจจุบันมีปลาประมาณ ๓๐,๐๐๐ หมื่นตัว และสามารถขยายพันธุ์ธรรมชาติท้องถิ่นจำนวน ๑๐ ชนิด

แหล่งทุนเพื่อการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรรื่องขวาง กองทุนหมู่บ้าน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท กองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน (สัจจะออมทรัพย์) และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หนี้สินจากภาครัฐทั้งหมู่บ้าน ๕,๐๓๒,๐๐๐ บาท (จากผู้กู้ยืม ๕๔ ครอบครัว)

มรดกทางวัฒนธรรม

โบราณสถาน วัดทุ่งศรี สร้างเมื่อ ๒๓๐๐ มีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ๑ แห่ง สร้างเมื่อ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๔ โดยการรับสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อสังคม (SIF) เพื่อดำเนินการถอดภูมิปัญญาชาวบ้าน นอกจากนี้มีเตาเผากระเบื้องทำหลังคาวิหารวัดทุ่งศรีและเตาเผาปูนสร้างวัดทุ่งศรี ช่างทำน้ำแม่คำมี

โบราณวัตถุ

มีธรรมมาเสกวัดทุ่งศรี อายุประมาณ ๖๐ - ๗๐ ปี มีพระพุทธรูปศิลปะแบบล้านนาพระประธานวิหารวัดทุ่งศรี ๒ องค์ วิหารจำรองแบบอยุธยา ๑ หลัง พระกรพระพุทธรูปบัวเข็มแบบล้านนาไม่ไผ่ปั้นดินเผาศิลปะไทยใหญ่อายุประมาณ ๑๐๐ - ๑๕๐ ปี ดันศรีมหาโพธิ์(เกาสะหลี่)คู่บ้านทุ่งศรีอายุ ประมาณ ๒๕๐ ภายในวัดทุ่งศรี มีคนเล่าว่ามีคนพบ เห็นผีเปรตบ่อย ๆ จนคนไม่กล้าทำชั่วภายในวัดนี้ มีคัมภีร์ธรรมใบลาน จานด้วยเหล็กจานอายุตั้งแต่ ๘๐ - ๑๗๐ ปี จำนวน ๔๐๐ ผูก ปับสาปินเตายา และตำราพิธีกรรม ๓๐ - ๔๐ ปับ ปินเตายาสุนไพโรบายาน ๑ ผูก เรือนโบราณศิลปะแพร่ น่าน พะเยา (ล้านนาตะวันออก) ๑ หลัง หม้อศิลปะสุโขทัย ทั้งไหและหม้อน้ำ คนโท จำนวน ๑๐๐ ใบ เครื่องมือทำการเกษตร เช่น ไถ เฝือก แอก เกวียน จำนวน ๑๐๐ อัน เครื่องประดับและเงินตรา ๑ ตู้ พานเงินแท้ และแจกันทองเหลือง ๓๐ อัน และหม้อแกงทองเหลือง ๑๕ ใบ ซึ่งโบราณวัตถุเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่เก่าแก่ที่ค้นพบซึ่งชุมชนและทางวัดทุ่งศรีได้นำโบราณวัตถุดังกล่าวมาไว้ในพิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งศรี

ศาสนบุคคล

พระอธิการเสถียร สุวโจ (เสนะวัน)	เจ้าอาวาสวัดทุ่งศรี ทรงภูมิปัญญาพื้นบ้าน
พระอธิพัฒน์ อัครธัมโม (ยาอินทร์)	ศาสนา ปรัชญาล้านนา ภาษาพื้นเมือง
นายเหลี่ยม จันทรภิรมย์	พิธีกรรมศาสนา

ปราชญ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ ๓

ชื่อ - สกุล	อายุ	ความชำนาญ
พระอธิการเสถียร สุวโจ	๔๒	การอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน/สิ่งแวดล้อม
นายผ่อง ไร่สอ	๔๒	การเกษตรหมุนเวียนเพื่อเศรษฐกิจครัวเรือน
นายบุญจวน สาพิน	๔๗	การจักสานจากไม้ไผ่
นายณรงค์ นันทะเสน	๔๒	การจักสานจากไม้ไผ่
นายกรียงศักดิ์ วงศ์กันตา	๕๒	ศาสนาพิธีกรรม/ช่างไม้และยาสมุนไพร
นายสวัสดิ์ ครอบราชบุรี	๓๔	นวดแพทย์แผนไทย
น.ส.นวลพรม ต๊ะวิกา	๔๘	ยาสมุนไพร/นวดแพทย์แผนไทย
พ่อหนานเหลียม จันทร์ภิรมย์	๗๑	ศาสนาพิธีกรรม/ความเชื่อพื้นบ้าน
นายมีง วงศ์กันตา	๕๒	ศาสนาพิธีกรรม/ความเชื่อพื้นบ้าน
แม่ชวนพิศ ปะทะดวง	๖๓	ทอผ้าพื้นเมือง
แม่อำพร ยอดดาค้า	๖๔	ขนมพื้นบ้าน
แม่ประนอม อินต๊ะนอน	๗๓	ยาสมุนไพร/สมุนไพร
พ่อหนานช่วง ต่างใจ	๖๕	สล่าเมือง
นายทวี อินต๊ะนอน	๕๕	การจัดการขยะรีไซเคิล

วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมชุมชน

การดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ ส่วนใหญ่มีการทำอาหารแบบพื้นบ้านที่หาได้จากไร่บ้าน และไร่ นา สวน ที่ได้ทำการปลูกไว้กินเอง เช่น มะเขือ ผักกาด ผักแขว่ ผักสลัด ถั่วแปบ ถั่วพู ถั่วฝักยาว ผักแคบ ผักหน่าน้ำแก้ว ฯลฯ การสวมใส่เสื้อผ้าเมื่อทำงานชาวบ้านจะแต่งตัวแบบพื้น ๆ และมีการร่วมทำงานแบบเอามื้อกันทำยาสูบ และทำไร่ นา สวน งานประเพณีขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน บวชพระ มีการบอกกล่าวผีเรือน เชิญกันในหมู่เพื่อนบ้านชาวบ้านถือว่าเป็นงานของหมู่บ้านที่ต้องมาช่วยกันอย่างเต็มที่

ความเชื่อหมู่บ้าน

ชาวบ้านที่เป็นผู้เฒ่า ผู้แก่ และที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการเกษตรมีความเชื่อเรื่องการทำบุญให้กับผู้มีพระคุณเช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ หรือผู้เคารพนับถือ เพื่อมิตรสหาย มีลักษณะความเชื่อที่เป็นแบบพราหมณ์ ผี พุทธร่วมกัน มีความเชื่อเรื่องผีปู่ย่า ผีเรือน เจ้าที่เจ้าทาง

ประเพณีหมู่บ้าน

ตานข้าวใหม่เดือน ๔ เป็ง ตานไม้หัวพระเจ้าเดือน ๓ เหนือ เลี้ยงผีเจ้าบ้าน (เลี้ยงบ้าน เจ้าอาอีก) วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๗ เหนือ ปาเวณิรตน้ำดำหัวพ่อแม่ พ่อแก่แม่เฒ่าวันพฤหัสบดีปีใหม่เมือง เลี้ยงผีเรือนในเดือน ๕ เหนือ ขึ้น ๙ หรือแรม ๙ และเดือน ๖ ขึ้นหรือแรม ๙ ค่ำ การเลี้ยงผีฝ่ายน้ำแม่คำมี

ในช่วงเดือน ๙ เหนือ การเลี้ยงผีเจ้าไร่เจ้าสวนเดือน ๘ เหนือ การแกลนาก่อนปลูกข้าว การบนผีแม่ธรณี ก่อนการหว่านกล้าลงนา ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีประเพณีตานขันข้าวแก่ผู้วายชนในช่วงปีใหม่เมือง (เดือน ๗ เหนือ ๕ ได้) ประเพณีเข้าพรรษา – ออกพรรษา ประเพณีเดือนเกี๋ยงเหนือ เดือนยี่เป็ง เดือน ๔ เป็ง “ตานข้าวใหม่หื้อพ่อแม่ที่ได้บุกเบิกไร่นาไว้ให้ลูกหลานได้มีที่ทำกิน

พิธีกรรมหมู่บ้าน

เมื่อเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือคนครอบครัวมีการเจ็บป่วย งานขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานบวช ชาวบ้านจะมีพิธีกรรมขึ้นท้าวทั้ง ๔ ส่งเคราะห์ เอาขวัญ สืบชาติตา ปู่ยาเทียน ส่งหาบ ส่งคอน ส่งปู่แกน ย่าแกน “เอาขวัญควาย ปัจจุบันเป็นเพียงการแสดงให้ได้รูปรูปแบบเท่านั้น” การเลี้ยงผีตายโหง การเลี้ยงผีเจ้าปู่

การเล่นพื้นบ้าน

การเล่นหม่าบ้า ปีกหมาช่วง ดึกลองมองเจิง ดึกลองปู่จา

แนวโน้มในอนาคต จากการที่มีชาวบ้านบางส่วนออกไปทำงานต่างถิ่นและการรับเอาวัฒนธรรมที่ฟุ่มเฟือย จากต่างถิ่นเข้ามาในชุมชนและเด็กหนุ่มสาว เยาวชน เริ่มมีรสนิยมตามกระแสสังคม นอกจากนี้ยังการขาดความมั่นใจ ภาคภูมิใจ ในคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นตนเองที่มีอยู่ การเลียนแบบโฆษณาทั้งการแต่งกาย การกิน การเที่ยว การนิยมทำตามดารา นักร้อง นอกจากนั้นยังมีการย้ายถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อทำงานต่างถิ่น เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ลำพูน ทำให้เกิดการขาดแรงงานในท้องถิ่น และปัญหาช่องว่างระหว่างวัยของเด็กกับผู้สูงอายุ เพราะพ่อแม่ทิ้งเด็กไว้ให้ปู่ ย่า ตายาย หรือลุง ป้า น้า อา ดูแลทำให้เกิดการสื่อสารต่างวัย และยุคสมัย มีความน่าเป็นห่วงว่าจะจะเป็นปัญหาของชุมชนหมู่บ้านในระยะยาว

บ้านทุ่งศรีมัตตทุ่งศรีเป็นศูนย์กลางในการพบปะและประกอบพิธีทางศาสนาในชุมชน โดยมีเสนาสนะและศาสนสถานต่าง ๆ ดังนี้

๑. พระวิหาร ๑ หลัง กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๒๑ เมตร
๒. ศาลาการเปรียญ ๑ หลัง กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร
๓. กุฏิ ๑ หลัง กว้าง ๘ เมตร ยาว ๓๖ เมตร
๔. หอระฆัง ๑ หลัง กว้าง ๕ เมตร ๕ เมตร
๕. ศาลาพักไทย ๑ หลัง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๘ เมตร
๖. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ๑ หลัง กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๐ เมตร
๗. ศาลาพระเจ้าทันใจ ๑ หลัง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๖ เมตร
๘. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ ๑ แห่ง
๙. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน(พิพิธภัณฑ์) ๑ หลัง กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๐ เมตร

รายนามเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรี

๑. ครูบามหาวงศ์	บ้านธรรมเมือง
๒. ครูบาดเงิน	สีสอน
๓. ครูบาด้วง	อ่องคำ
๔. ครูบาเมา	เป็งยะลา
๕. พระกุด	พุทธลก
๖. พระจันทร์	สิงห์คำ
๗. พระโต๊ะ	ตาน้อย
๘. พระทอง	
๙. พระจันทร์	ขัตติยาสุวรรณ
๑๐. พระพรหมา	
๑๑. พระผล	คะมะนี
๑๒. พระสุข	เป็งยะลา
๑๓. พระอนันต์	เป็กทอง
๑๔. พระสัมฤทธิ์	ยอดตาคำ
๑๕. พระบุญช่วย	เส้นเถาว์
๑๖. พระอธิการเกรียงศักดิ์	วงศ์กันตา
๑๗. พระบุญยืน	อโศโก "เชียงใหม่"
๑๘. พระศรีนวล	อินขัต
๑๙. พระอธิการประสิทธิ์	ต่างใจ
๒๐. พระอธิการสุเทพ	สุเทโว
๒๑. พระอธิการเสถียร สุวโจ (เล่นะวัน) (๒๕๓๕ - ปัจจุบัน)	

สาธารณูปโภคสาธารณูปการ

มีห้องครัว ๑ หลัง ห้องน้ำห้องส้วม ๓ แห่ง บ่อน้ำตื้น ๑ บ่อ บ่อน้ำบาดาล ๑ บ่อ แทงค์น้ำฝน ๑ แทงค์ แทงค์น้ำกินน้ำใช้ ๑ แทงค์ สวนหย่อม ๖ แห่ง ป่าเฉลิมพระเกียรติ ๑ แห่ง ห้องสมุดประชาชน ๑ แห่ง

กิจกรรมส่งเสริมเพื่อชุมชน

๑. การดับบาตรและเทศนาธรรมะ ๕ นาที พัฒนาจิตปัญญาชาวบ้าน ทุกวันพระตลอดปี
๒. ส่งเสริมการฟื้นฟูประเพณีพื้นบ้าน เช่น งานลอยกระทง ประเพณีแอกนา ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีการตานสลากภัต ประเพณีปีใหม่เมือง ประเพณีสืบชาติตาลวง ประเพณีสงเคราะห์บ้านจัดงานประเพณีสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านทุกปี

๓. การฟื้นฟูภูมิปัญญาพื้นบ้านการทอผ้าพื้นบ้าน เช่น การทอชิ้นแหล่ กุ้งย้อม ผ้าขาวม้า ผ้าตุง
๔. การทำขนมพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง เช่น ข้าวตอกปั้น ข้าวแคบ ข้าวแดง ขนนมปาด ขนมหินเปีย เครื่องดื่ม เช่น น้ำมะเฟือง น้ำใบเตย น้ำกระเจียบ น้ำตะไคร้ การทำอาหารพื้นบ้านทุกชนิด
๕. การรักษาโดยหมอเมือง เช่น หมอพิธีกรรม ยาสมุนไพร นวดเส้นเอ็น – กระดูก เป่าเสก
๖. ศิลปดนตรีพื้นบ้านทุกประเภท เช่น ตีกลองมอชิง สะล้อ ซอ ซึง ฯลฯ
๗. ส่งเสริมการสอนภาษาล้านนา"ตัวเมือง" การแปลตำราโบราณ/ปืบสา
๘. อนุรักษ์สิ่งแวดลอม จัดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและพันธุ์สัตว์น้ำ ปี ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน
๙. การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นสะบ้า การเล่นเกมช่าง หมากเก็บ ฯลฯ
๑๐. กิจกรรมกลุ่มเยาวชน "กลุ่มฮักน้ำแม่คำมี" การแข่งขันกีฬา การรณรงค์
๑๑. กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ การประชุมกลุ่ม
๑๒. กลุ่มออมทรัพย์หมุนเวียนหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือกันยามฉุกเฉิน

คณะกรรมการบริหารวัดทุ่งศรี

ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ตำแหน่ง/ฝ่าย
๑. พระอธิการเสถียร สุวโจ	วัดทุ่งศรี	เจ้าอาวาส/ประธาน
๒. นายมาย ทะกา	หมู่ ๓ ทุ่งศรี	การเงิน
๓. นายอนันต์ สิงห์คำ	หมู่ ๓ ทุ่งศรี	การเงิน
๔. นายสุพรรณ สิงห์คำ	หมู่ ๓ ทุ่งศรี	สถานที่/ครุภัณฑ์

บ้านต้นผึ้ง-ต้นเดื่อ หมู่ที่ ๔

ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ประวัติความเป็นมา

เดิม เป็นหมู่บ้านหมู่ที่ ๔ ร่วมกับบ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งสภาตำบลในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้แยกออกเป็นบ้านหมู่ ๔ เพราะมีประชากรมากเกินไป

สภาพภูมิศาสตร์และสังคม เป็นที่ราบติดกับเชิงเขา เหมาะแก่การทำนาและทำสวน

ขนาดที่ตั้ง มีพื้นที่ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือติดกับบ้านวังหม้อ

ทิศใต้ติดกับบ้านร่องเข็มหมู่ที่ ตำบลร่องเข็ม

ทิศตะวันออกติดกับบ้านผาราง

ทิศตะวันตกติดกับบ้านทุ่งศรีและปากทางทุ่งศรี

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ เป็นที่ราบติดกับภูเขาและแม่น้ำ แบบร้อนชื้น

การปกครอง เดิมเป็นการปกครองแบบสภาตำบลมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารหมู่บ้าน

ผู้ปกครอง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

นายเมือง	จันทิ	(กำนัน)
นายมานพ	จันทิ	(กำนัน)
นายประพันธ์	พันธุ์แพทย์	(กำนัน)
นายสว	ยอดสอน	(กำนัน)
นายเสถียร	จันทิ	(ผู้ใหญ่บ้าน)
นายสมบัติ	จันทิ	(ประธานชุมชนปัจจุบัน)

การคมนาคม มีถนนลาดยางตัดผ่าน เชื่อมต่อระหว่าง บ้านทุ่งศรีหมู่ ๓ บ้านผาราง หมู่ ๒ บ้านร้องเข็ม ต.ร้องเข็ม ความยาวประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร

ทรัพยากรธรรมชาติ มีแม่น้ำแม่คำมีไหลผ่านทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน

ข้อมูลด้านสาธารณสุข

องค์ประกอบของประชากรในหมู่บ้าน

บ้านต้นผึ้ง-ต้นเตื่อ มีครัวเรือนจำนวน ๒๒๔ ครัวเรือน มีบ้าน จำนวน ๒๓๖ หลังคา มีประชากร ทั้งหมด ๘๑๒ คน แยกเป็นชาย ๓๘๒ คน หญิง ๔๓๐ คน ประชากรแยกตามวัยดังนี้

อายุ ๑ - ๑๔ ปี จำนวน ๖๐ คน	อายุ ๑๕ - ๑๘ ปี จำนวน ๒๐ คน
อายุ ๑๘ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๘๐ คน	อายุ ๕๐ - ๖๐ ปี จำนวน ๓๐ คน
อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๒ คน	

อาชีพในชุมชน ได้แก่ทำนา การทำสวน อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ

มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

โบราณสถาน ไม่มี (เนื่องจากว่าเป็นศรีธาตุของวัดทุ่งศรี) โบราณวัตถุ ไม่มี
ศาสนบุคคลและหมอปันบ้าน

มีนายสมบุญ สุขคำ ปู่อาจารย์เจ้าพิธีกรรม และนายแลงเลย ทะกัน หมอต่อกระดูกเส้นเอ็น พิธีกรรม ความเชื่อ

วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม เช่น การแต่งกายแบบพื้นบ้านตามเทศกาล งานบุญต่างๆ งานปอยงานแต่งงาน งานศพ กินสลาก งานปีใหม่เมือง สืบชาติตา บูชาด้าวตั้ง ๔ งานยี่เป็ง ตานข้าวใหม่ ๔ เป็ง เอาขวัญควาย เลี้ยงผีปู่ย่า เลี้ยงผีเจ้าบ้าน พ้ออาถรรพ์ทุกปี ฯลฯ

การละเล่นพื้นบ้าน

การเล่นสบ้า สะล้อซอซึง ฟ้อนเจิง ฟ้อนกลองอีต ตีกลองอีต ตีกลองปู่จา ตบหม่าผาบ การละเล่นตาแสง การปอกหม่าซ่ง การวิ่งเปี้ยว การเล่นเน็ต ปัจจุบันไม่ค่อยมี การชนไก่ การชนกว่าง

มีสถานีนอนมัย ๑ แห่ง

บ้านปากทางทุ่งศรี หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ประวัติ

หมู่บ้านปากทางทุ่งศรี เริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ หรือประมาณ ๓๐ ปี มาแล้ว เป็นพื้นที่ราบ ภูเขา มีป่าเหมาะทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านและเป็นทุ่งนาทิศตะวันออก บ้านเรือนตั้งรายตามถนนเอเชีย สาย ๑๐๑ ยันตรกิจโกศล ๒ ข้างทาง สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบป่าแพะจึงเหมาะแก่การทำสวนและไร่ หา ของป่าจากป่าเป็นเครื่องยังชีพ เช่น หน่อไม้ เห็ด ผักหวาน แยม กระต่าย ซึ่งแต่เดิมมีอยู่มากในแถบนี้ ดังนั้นชาวบ้านจึงได้แยกตัวมาจากบ้านทุ่ง (ทุ่งแพ้อ) หมู่ที่ ๓ ระยะแรกได้มาทำมาหากินกันที่นี่ เมื่อมีการ อยู่กันมากจึงได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกัน สร้างเป็นครอบครัว ตระกูลแรก ๆ ที่มาอยู่คือ อุอินทร์ และติะวิกา เกื้อกูล

อาชีพเดิม คือ ปลุกข้าวไร่ ต่อมาได้มีการทำนาดำ ต่อมาได้มีการปลูกถั่วเหลืองและทำถั่วลิสง เพื่อขาย ต่อมาได้เลิกทำไป เพราะว่าหันมาปลูกยาสูบขายให้กับโรงงานยาสูบ ในปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา และบางส่วนปลูกข้าวโพดทั้งในไร่และนา เพื่อขายกับสหกรณ์การเกษตรร่องขวาง

บ้านปากทางทุ่งศรี มีครัวเรือน จำนวน ๑๗๙ ครัวเรือน ๑๘๓ หลังคา มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๖๕๒ คน แยกเป็นชาย ๒๘๘ คน หญิง ๓๖๔ คน แยกประชากรตามวัยดังนี้

อายุ ๑-๑๒ ปี มี ๗๒ คน อายุ ตั้งแต่ ๑๓-๑๘ ปี มี ๔๓ คน

อายุ ๑๙-๕๐ ปี มี ๔๔๗ คน อายุ ๕๐ ปี ๑ วัน - ๖๐ ปี มี ๔๓ คน

อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปมี ๕๗ คน มีคนผู้ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐจำนวน ๕ คน คนพิการ

จำนวน ๗ คน

คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน

นายสนั่น	เพละฮุน	ประธาน
นายถวิล	วงศ์กันดา	กรรมการ
นายสันติ	กณะ	กรรมการ
นายสมเกียรติ	ทับขาว	กรรมการ
นางทองใบ	ยานะสี	กรรมการ
นายเกษม	เส้นเถาว์	กรรมการ
นางทุน	จันพี	กรรมการ
นายทองสุข	เด่นสังคม	กรรมการ/ประชาสัมพันธ์/สาธารณสุข
นางงลังวาลย์	ศรีเสน	กรรมการ
นายสวัสดิ์	เงินทอง	กรรมการ
นางเต้า	อุปเสน	กรรมการ

ทรัพยากรป่าไม้

๑. ป่าไม้ภายในป่าช้า ๑๙ ไร่

๒. ป่าสงวน ๑,๐๐๐ ไร่

การประกอบอาชีพปัจจุบันของคนในชุมชน

อาชีพทำนา ทำสวน รับราชการ ค้าขาย รับจ้าง รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้าง

สถานศึกษา มีโรงเรียนระดับประถม ๑ แห่ง คือ โรงเรียนชุมชนทุ่งศรี ตั้งเมื่อ ๒๔๖๔

แหล่งสวัสดิการในชุมชน ชุมชนมีร้านค้าจำนวน ๕ แห่ง โรงสีข้าว ๑ แห่ง โรงงานน้ำตาล ๒ แห่ง

พื้นที่ทำอาชีพและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร ๑,๑๓๐ ไร่ เป็นที่ทำนา ๓๗๗ ไร่ ทำสวน ๒๓๗ ไร่ ที่ดินไม่ได้เอกสารสิทธิ์ ๔๗๓ ไร่

ภาษาท้องถิ่น มีภาษาคำเมือง (ล้านนาทั้งภาษา - เขียน)

ปราชญ์ผู้รู้อ่านเขียนภาษาล้านนาได้ในปัจจุบัน

พ่อน้อยจันทร์ พึ่งราษฎร์

พ่อนานมี จันทิ

ร.ต.ต.อดุลย์ แสนใจยา

พ่อนานทองสุข เด่นสังคม

ภูมิปัญญาชาวบ้านผู้รู้/ปราชญ์ชุมชน หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งศรี

- ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	ด้าน
พ่ออาจารย์วิรัตน์ อุ่นอารมย์	๕๘		ดนตรีไทย/ฟ้อนเจิง
นายจำเนียร เท่าเขียว	๕๖	๓๒	การเพาะปลูก
นายบุญยก อินต๊ะนอน	๕๑	๑๐๙	ช่างไม้ (เสียชีวิต)
นายปัน ทาขาว	๓๑	๙๔	จักสาน
นาหมื่น จานแก้ว	๖๗	๑๐๖	หมอยากลางบ้าน
นายสุเทพ วิจักโสมณ	๖๐	๑๕๓	หมอยากลางบ้าน/ปั่นม้งกร
นายบุญช่วย คะมะณี	๖๒	๑๓๔	หมอสมุนไพร
นายผ่าน วังใน	๖๓	๑๑๕	กองทุนชุมชน
นายอุดม มีวันเบี้ย	๔๐	๑๕๑	ปั่นม้งกร
พ่อน้อยอ้วน อูอินทร์	๘๖	๑๑๒	พิธีกรรมศาสนา
นายปัน กุลสุทธิเสถียร	๗๓	๑๓๕	พิธีกรรมศาสนา
แม่เขียว คะมะณี	๖๒	๑๓๔	ขนมพื้นบ้าน/ข้าวปั้น
แม่เขียว วรรณวงศ์	๗๐	๑๗๐	ทำข้าวเหนียว/ขนมพื้นบ้าน
นางล้อม สาระสิน	๖๗		ข้าวแคบ
ด.ต.ประพัธ - นางประมวล แสนเสมอ		๑๑๘	อุตสาหกรรมครัวเรือนยาเส้น

พิธีกรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิต

วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี เช่น การแต่งกาย งานบุญต่างๆ งานปอยงาน แต่งงาน งานศพ กินสลาก งานปีใหม่เมือง สืบชาติดา บุญท้าวทั้ง ๔ งานยี่เป็ง เอาขวัญควาย เลี้ยงผีปู่ย่า ฯลฯ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น การถนอมอาหาร

การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นหมากเก็บ การกระโดดเชือก ฟ้อนเจิง ตบหม่าผาบ (พ่ออาจารย์วิรัตน์ อุ่นอารมย์ เคยทำการศึกษาการเล่นพื้นบ้าน) สลัดขอสซึ่ง ฟ้อนกลองฮีด(ฟ้อนเอื้อง) ดิกลองฮีด ดิกลองปู่จา (พ่อน้อยอ้วน อุอินทร์ พ่อนานมี จันท์ พ่อน้อยจันทร์ พิงราชภู่) เป็นต้น

ผู้ปกครองอดีต ๒๕๑๘ ถึงปัจจุบัน

นายอ้วน	อุอินทร์	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
นายรัตน์	วรรณวงศ์	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
นางทองนิ่ม	กาบบัวดำ	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
นายสนั่น	เพละอุน	ดำรงตำแหน่งประธานชุมชน

๔.๒ รูปแบบระบบการสื่อสารของชุมชนวัดทุ่งศรี

การสื่อสารของชุมชนวัดทุ่งศรีเมื่อครั้งอดีตในชุมชนจะมีอยู่ ๒ ระบบ คือระบบของการบอกเล่ากับการรับฟังจากการที่ทางราชการเข้ามาให้ความรู้หรือการอบรมตามปีงบประมาณของทางการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ของทางราชการ

ส่วนการสื่อสารกันภายในเป็นการสื่อสารกันโดยผ่านการพูดคุยและการทำงานที่มีขึ้นในชุมชน เช่น ทำนาปลูกข้าว การทำไร่สวน การสร้างบ้าน การมีงานบุญของชุมชน เช่น การมีงานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน เป็นต้น

นอกจากนี้มีการสื่อสารรูปแบบพิเศษอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การประชุมเพื่อการจัดงานประเพณีท้องถิ่น เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณียี่เป็ง งานฉลองโบสถ์วิหาร ของวัดจะมีการแจ้งข่าวและการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่ผ่านมาและการดำเนินการเกี่ยวกับวัด ถ้าเป็นกรณีการที่จะต้องจัดงานประเพณีของบ้านหรือวัด จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานโดยที่ทุกคนทุกฝ่ายสามารถเสนอผู้เข้าร่วมเป็นกรรมการร่วมได้ หลังจากนั้นจะทางชุมชนก็จะรอฟังข้อตกลงของคณะกรรมการที่ตนเองคัดเลือกเข้าไป ต่อจากนั้นจะมีการสนทนาและวางแผนเตรียมงานที่จะต้องทำในช่วงที่ร่วมกันทำงานปกติ เช่น ช่วงการเอาแรงทำนา เอาแรงทำสวน หรือทำไร่ โดยมีการแบ่งหน้าที่กันตามคุ่มบ้านและวางตัวบุคคลที่เหมาะสมกับงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลในการจัดงานในแต่ละครั้ง (ซึ่งเห็นเป็นผลในปัจจุบันที่เมื่อจะมีจัดงานอะไรจะมีการเข้าร่วมประชุมกันไม่มาก แต่เมื่อมีข้อตกลงจากผู้เข้าร่วมประชุมแล้วก็จะมีการร่วมกันวางแผนงานให้กับกลุ่มผู้รับผิดชอบเป็นเรื่อง ๆ ไป ดังกรณี งานสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านทุกปี งานประเพณียี่เป็ง เป็นต้น)

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบในการเตรียมเพื่อไปร่วมงานห้วงวัดในพิธีต่าง ๆ ก็จะมีการประชุมคณะกรรมการห้วงวัดและให้กรรมการเป็นผู้ไปบอกข่าวกับชาวบ้านเพื่อร่วมทำบุญและได้เข้าร่วมในการจัดเครื่องสักการะเพื่อแสดงมุทิตาร่วมกัน โดยไม่มีการบังคับกัน แต่ให้ทุกคนที่เข้าร่วมมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นในการจัดรูปแบบในการตกแต่งและนำวัสดุที่ตนเองมีมาร่วมได้อย่างไม่มีการกีดกัน

กระบวนการสื่อสารปัจจุบันของชุมชนมีการสื่อสารในหลายทางขึ้นทั้งการบอกเล่า การรับฟังจากหอกระจายข่าว และการเข้าร่วมกันประชุมตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน

๔.๓ ประวัติและพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนวัดทุ่งศรี

ความเป็นมา

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านชุมชนทุ่งศรี เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ โดยพระอธิการเสถียร สุวโจ (เสนะวัน) และคณะกรรมการบริหารวัด ชาวชุมชนเล็งเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้านจึงได้มีการขอรับบริจาคเครื่องมือของใช้ที่ชาวบ้านไม่ได้ใช้และชำรุดเสียหาย บางอย่างก็เริ่มเสื่อมหายไปจากชุมชนแล้ว นำมาจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และครุฑาประชาชนที่สนใจ ได้เข้ามาชมและศึกษาเรียนรู้ และการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดสืบสานสู่อนุชนรุ่นหลังได้รู้และเข้าใจคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถ่ายทอดกันมา

เปิดทำการให้ความรู้ข้อมูลและสาธิตเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ โดยเชิญแม่ธัญญารัตน์ จ้อยจัญญะ ประธานสภาวัฒนธรรมเป็นประธานในการเปิด และนายนคร บุญญาสัย ร.ร.สองพิทยาคมเป็นพิธีกรบรรยายพิเศษ

โดยมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้านท้องถิ่น
๒. เพื่อปลูกจิตสำนึกตระหนักคุณค่าแผ่นดินถิ่นเกิดและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง
๓. เพื่อเป็นต้นแบบการศึกษาดูงานและศูนย์การประสานงานเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน นักศึกษาครูอาจารย์ ประชาชนทั่วไป
๔. เพื่อเชื่อมเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ระดับกลุ่ม องค์กร หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ

เป้าหมาย/ภารกิจ

พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ตำบลทุ่งศรี ๕ หมู่บ้าน วัดวังหม้อ หมู่ ๑ วัดผาราง หมู่ ๒ วัดทุ่งศรี หมู่ ๓

โรงเรียนชุมชนทุ่งศรี (ราษฎร์รังสฤษดิ์) และโรงเรียนผารางวังหม้อ

ด้านเนื้อหา ๑. การฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง ๒. การพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และ ๓. หาแนวทางสร้างหลักสูตรการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

ความต้องการเพื่อการพัฒนาจัดทำหมวดหมู่เพื่อการศึกษาเรียนรู้

จากการหารือคณะทำงาน คนในชุมชน ทำให้ชุมชนต้องการจัดหมวดหมู่ในการเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ช่วยให้ครอบคลุมในการศึกษาเรียนรู้และให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิต โดยผู้ที่สนใจสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและช่วยกันอนุรักษ์รักษาร่วมกัน สรุปได้ ๑๗ หมวดคือ

๑. หมวดความเชื่อศาสนา ประเพณี พิธีกรรม
๒. หมวดคัมภีร์ตำราภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน
๓. หมวดศิลปหัตถกรรมและสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน
๔. หมวดศิลปกรรมเทคโนโลยีชาวบ้าน
๕. หมวดเครื่องใช้ในครัวเรือนชาวบ้าน
๖. หมวดเครื่องดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน
๗. หมวดอาวุธยุทธภัณฑ์
๘. หมวดเครื่องประดับและเงินตรา
๙. หมวดสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และทรัพยากรทางธรรมชาติท้องถิ่น
๑๐. ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาการและงานภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทบาทที่ผ่านมาของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและการเรียนรู้ภูมิพื้นบ้าน

๑. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรเครือข่ายด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ท่องทุนเพื่อสังคม SIF ศูนย์สาธิตการผลิตทางเลือก การศึกษานอกโรงเรียน สาธารณสุข พระสงฆ์ ฯลฯ

๒. เป็นสถานที่ที่ชุมชน หน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

๓. เป็นเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบลทุ่งศรี

๔. เป็นศูนย์ประสานงานการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรเครือข่าย เช่น เครือข่ายพระสงฆ์เมืองแพร่เพื่อชุมชน เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อชุมชนและสังคมภาคเหนือบน เครือข่ายพ่อครูแม่ครูภูมิปัญญาล้านนา ๑๑ สาขา เครือข่ายประชาคมเพื่อสังคม

๕. เป็นสถานที่ศึกษาดูงานต้นแบบการรวบรวบภูมิปัญญาพื้นบ้านและท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน

๖. เป็นเวทีอบรมสื่อภาคประชาชนระดับภาคเหนือและภาคีความร่วมมือ ๔ ภาค

คณะดำเนินงานเริ่มจัดตั้งศูนย์ ฯ

๑. พระอธิการเสถียร สุวโจ	เจ้าอาวาสวัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่
๒. พระอธิการวิฑูรย์ อธิจิตโต	เจ้าอาวาสวัดร่องกาศใต้ ต.ร่องกาศ อ.สูงเม่น จ.แพร่
๓. พระอธิพัฒน์ อัครธัมโม	วัดศรีภูมิ ต.แม่คำมี อ.เมือง จ.แพร่

๔.หนานยุทธ ทะเบียนธง

หมู่ ๓ ต.ทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่

๕.นายประยูร กันทาแก้ว

บ้านต้นเตื่อ หมู่ ๔ ทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่

คณะกรรมการบริหารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ปัจจุบัน ๒๕๕๓ - ปัจจุบัน ๒๕๕๖

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
๑	พระอธิการเสถียร ลูโจ	ประธาน	วัดทุ่งศรี
๒	แม่ชวนพิศ ปะทะดวง	รองประธาน	หมู่ ๓
๓	นายปัด อินขัติย์	รองประธาน	หมู่ ๔
๔	นายใจมา จานแก้ว	รองประธาน	หมู่ ๕
๕	อาจารย์ผ่าน วังใน	ประชาสัมพันธ์	หมู่ ๕
๖	นายทวีศักดิ์ วัตถุเจริญ	เลขานุการ	หมู่ ๓
๗	นายสังวาลย์ ศรีเสน	เหรัญญิก	หมู่ ๕
๘	นายผ่อง ไร่สอ	กรรมการ	หมู่ ๓
๙	นายสุพรรณ สิงห์คา	กรรมการ	หมู่ ๓
๑๐	นายบุญธรรม วัตถุเจริญ	กรรมการ	หมู่ ๔
๑๑	นางวารีย์ เข้มสกุล	กรรมการ	หมู่ ๔
๑๒	นายถวิล วงศ์กันตา	กรรมการ	หมู่ ๕
๑๓	นางทองใบ ยานะสี	กรรมการ	หมู่ ๕
๑๔	พระอธิพัฒน์ อัครธัมโม (ยาอินทร์)	กรรมการ	วัดทุ่งศรี
๑๕	ส.ต.ท. สงกรานต์ พันเพียร	กรรมการ	หมู่ ๓

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑	พระครูสถิตยธรรมนาถ	จอ.ร้องกวาง	วัดตำหนักธรรม
๒	พระครูกิตติชัยวัตร	รอง จอ.ร้องกวาง	วัดวังหม้อ
๓	พระครูสุเวทวรคุณ	จต.ทุ่งศรี-ร้องเข็ม	วัดศรีดอนมูล
๔	พระครูวิมลธรรมานุศาสตร์	จต.แม่คำมี-แม่หล่าย	วัดศรีภูมิ
๕	พระครูพิทักษ์นันทคุณ	จอ.สันติสุข จ.น่าน	วัดอรุณญวาส
๖	พระอธิการสมคิด จรณธัมโม	จต.ดู่พงษ์ จ.น่าน	วัดโป่งคำ
๗	นายนคร บุญญาสัย	อาจารย์ ๓	ร.ร.สองวิทยาคม
๘	นายเรวัต ณ ลำปาง	ผอ.กศน.	กศน.อ.ร้องกวาง
๙	นายสมบุญน์ เขาวสกุล	ร.ร.ชุมชนทุ่งศรี	
๑๐	ร.ต.ท.จำรัส ยศทวี	ข้าราชการบำนาญ	สภอ.ร้องกวาง
๑๑	นายสวຍ ยอดสอน	สมาชิกเทศบาลตำบลร้องกวาง	เทศบาล ต.ร้องกวาง
๑๒	ร.ต.ต.อดุลย์ แสนใจยา	ข้าราชการบำนาญ ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ	บ.ทุ่งศรีหมู่ ๕

๑๓	อาจารย์วิรัตน์ อุ่นอารมณ	ข้าราชการบำนาญ	บ.ปากทางทุ่งศรีหมู่ ๕
๑๔	นายทองสุข เด่นสังคม	ประธาน อสม.	บ.ปากทางทุ่งศรีหมู่ ๕
๑๕	น.ส.สุพิน ตะวิกา	รับราชการครู	หมู่ ๓ ทุ่งศรี

ปัญหาและอุปสรรค

๑. บุคลากรไม่เพียงพอ (เช่น ด้านธุรการ บัญชี ผู้ให้บริการข้อมูลการเรียนรู้)
๒. ขาดงบประมาณในการดำเนินการ (เช่น การคัดแยกตู้ การพัฒนาบุคลากร การศึกษาดูงาน การจัดทำป้ายนิเทศการ การจัดทำห้องสมุด เป็นต้น)
๓. ชาวบ้านยังมีการกิจมากไม่สามารถร่วมในการวางแผนพัฒนาต่อเนื่อง
๔. ประสพการณ์ไม่เพียงพอในการฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน
๕. องค์กรและหน่วยงานท้องถิ่นยังไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร (เช่นงบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร ขององค์กรท้องถิ่น งานด้านวิชาการ เป็นต้น)

หน่วยงานสนับสนุน

๑. องค์กรท้องถิ่น

- สถาปาลทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่
- เทศบาลตำบลร้องกวาง อ.ร้องกวาง จ.แพร่
- โรงเรียนชุมชนทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่
- ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอร้องกวาง
- สาธารณสุขอำเภอร้องกวาง
- ศูนย์สภาวัฒนธรรมอำเภอร้องกวาง
- * องค์กรเหล่านี้จะให้การสนับสนุนกิจกรรมเฉพาะกิจ เช่น การจัดงานสืบสานภูมิปัญญา ในช่วงวิสาขบูชา งานยี่เป็ง อย่างนี้เป็นต้น

๒. ภาคเอกชน

- กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)
- เครือข่ายกลุ่มอัครเมืองน่าน จ.น่าน
- สถาบันสืบทอดอินโดจีน จ.พิษณุโลก
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดร่องภาคใต้ อ.สูงเม่น จ.แพร่
- สถาบันโพธิยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่
- ใองเรียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา เชียงใหม่
- เครือข่ายครูภูมิปัญญาล้านนา ๑๑ สาขาการเรียนรู้ภาคเหนือบน ๙ จังหวัด
- องค์กรเครือข่ายการทำงานเพื่อชุมชนและสังคมเมืองแพร่

* ภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ด้านองค์ความรู้มากกว่าการให้งบประมาณในการพัฒนาด้านบุคลากรเพื่อให้บริการด้านความรู้ และการให้ทุนโดยส่วนใหญ่จะไม่ให้เหมาะสมกับสถานะความเป็นจริงของวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

กองทุนสะสมและดำเนินการศูนย์มาจาก

๑. คณะศรัทธาวิฑูศรี (ตามกิจกรรมเฉพาะกิจที่ทางวัด/ศูนย์จัดในแต่ละครั้งเท่านั้น)
๓. ภาควิชาช่วยร่วมมือบริจาค (ตามกิจกรรมเฉพาะกิจที่ทางวัด/ศูนย์จัดในแต่ละครั้งเท่านั้น)
๔. รายได้จากกิจกรรม เช่น การทอดผ้าพื้นเมือง การทำขนมพื้นบ้าน การอบสมุนไพร ฯลฯ รายได้นี้เป็นของผู้ผลิตชิ้นงานเองไม่เกี่ยวศูนย์การเรียนรู้(พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน) ดังนั้นทุนส่วนนี้จึงไม่นำเข้าใช้ในศูนย์ฯ

๔.๔ ศึกษาบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนวัดทุ่งศรี

๑. โดยการเทศน์ของพระสงฆ์
๒. การบอกเล่ากันของชาวบ้าน (กรณีกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ) ภายในชุมชน
๓. กิจกรรมการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นงานสืบสานภูมิปัญญา ทุกวันวิสาขบูชาของทุกปี การจัดงานประเพณียี่เป็ง ทุกปี
๔. เป็นสถานที่จัดกระบวนการกลุ่มเช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสมุนไพร กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่ม ทำขนมพื้นบ้าน กระบวนการทอดผ้าพื้นบ้าน (เป็นที่ประชุม อบรม เป็นที่รับรองแขกต่างบ้าน)
๕. ตัวพิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่เก็บของพื้นบ้านให้เด็กประชาชนได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้
๖. เป็นห้องสมุดสำหรับประชาชนและเด็กได้เล่าเรียนศึกษาเรียน

๔.๕ ประเมินจุดอ่อนจุดแข็งบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

จุดอ่อน ของพิพิธภัณฑ์ คือ

๑. ชุมชนยังไม่เข้าใจว่าพิพิธภัณฑ์มีคุณค่าต่อการสร้างสำนึกอย่างไร
๒. ชาวบ้านไม่มีเวลาพอที่จะเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการได้
๓. เนื่องจากว่าตัวของพิพิธภัณฑ์เป็นเพียงสถานที่เก็บของเก่าให้อยู่เป็นที่ เป็นทาง
๔. การที่ทางหน่วยงานภาครัฐเช่นโรงเรียนยังขาดความเข้าใจในด้านการปรับเข้าสู่หลักสูตรของการเรียนการศึกษา
๕. คนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจเรื่องการทำงานของกระบวนการกลุ่มที่เชื่อมโยงกับตัวพิพิธภัณฑ์
๖. กลุ่มเด็กและเยาวชนยังไม่เข้าใจในเรื่องของการศึกษาคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

จุดแข็งของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้คือ

๑. การที่เจ้าอาวาสและกลุ่มผู้สูงอายุยังสามารถที่จะอธิบายเชื่อมโยงคุณค่าทางวิถีชีวิตอดีตและของเก่าที่มีอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ได้
๒. ความตั้งใจในการรักษาภูมิปัญญาพื้นบ้านของเจ้าอาวาสและกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการจะรักษาและถ่ายทอดอย่างภาคภูมิใจ
๓. มีกลุ่มและองค์กรที่เข้ามารับการบริการด้านข้อมูลและการศึกษาอบรมในบางครั้ง

๔. ชุมชนยังมีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านทั่วไปอยู่มาก เช่น การเอามือทำงาน การเข้าวัดเป็นประจำทุกวัน พระ วัดยังเป็นที่พักผ่อนของทั้งชาวบ้าน และภาคีรัฐอยู่
๕. ที่สำคัญชาวบ้านยังมีพลังศรัทธาทางพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณอยู่มาก
๖. เป็นสถานที่ศึกษาดูงานด้านศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง
๗. มีการประสานและติดต่อกับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายภูมิปัญญาล้านนา โรงเรียนสืบสานองค์การพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายมูลนิธิอีกเมืองน่าน เครือข่ายหมอมือเมืองล้านนา เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เป็นต้น

เป้าหมายงานอนาคต

- ค้นหา รวบรวมองค์ความรู้และผู้รู้ด้านต่าง ๆ พัฒนารูปแบบให้เป็นวิทยาลัยศึกษาทางเลือกเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
- ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลการศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านสังคม เศรษฐกิจ เกษตรกรรมทางเลือก ธุรกิจชุมชน ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น การกีฬา ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม กลุ่ม องค์กร ชุมชน ฯลฯ
- เป็นเวทีประชุมแลกเปลี่ยนของสมาชิกและเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน
- ศูนย์บริหารจัดการศึกษาฟื้นฟูการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน
- ศูนย์ข้อมูลทั้งด้านวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน แก่นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ เด็กเยาวชน เครือข่ายผู้สนใจทั่วไป

๔.๖ แนวทางพัฒนามาบทบาทการสื่อสารของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ทางแกนนำชุมชนเห็นว่าน่าจะมีการพัฒนากลุ่มเด็กเยาวชนให้เป็นผู้ดำเนินการเป็นผู้บริหารจัดการและเป็นฝ่ายหาความรู้จากการที่ต้องมีการจัดเวทีหรืองานสืบสานในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- แสดงภาพประกอบการทำกิจกรรม

บทวิเคราะห์การใช้สื่อพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

แนวคิดความเข้มแข็ง มีตัวชี้วัด คือ

๑. การมีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน
๒. การมีสำนึกความเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ ชาวบ้านที่นี้เรียก (ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน)
๓. กระบวนการการใช้พิพิธภัณฑ์และวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดการพัฒนาชุมชน

ประเมินการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร/บทบาทของพิพิธภัณฑ์ (๒๗ – ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๗)
พัฒนาการพิพิธภัณฑ์ในปีที่ ๑ เป็นการ

เริ่มแรกของกิจกรรม / ดูงาน

พระอธิพัฒน์ อคฺคธมฺโม หลังการจบจากการเรียนด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจากเชียงใหม่ได้ปรารภในด้านการสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมของใช้ที่ชาวบ้านไม่ใช้แล้ว เช่น ไถเผือ (คราด) เครื่องมือทำนาต่าง ๆ รวมทั้งของเก่าเช่น ไห หม้อ ถ้วยชามคนโท อื่น ๆ และเป็นแหล่งเปลี่ยนเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ศรัทธาประชาชน ด้านความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกภาคภูมิใจในภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นสมบัติของบรรพบุรุษของตนเอง จึงพาพระอธิการเสถียรไปดูงานที่พิพิธภัณฑ์เหรียญกษาปณ์ อำเภอสอง/ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านโรงเรียนสองพิทยาคม อ.สอง โดยมีนายนคร บุญญาสัย อาจารย์ประจำพิพิธภัณฑ์ให้การต้อนรับและเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์วัดหลวง อ.เมืองแพร่ ซึ่งจัดแสดงเกี่ยวกับอาวุธกับการแสดงเรือนแบบล้านนาโบราณให้ได้ดูด้านการจัดบ้านเรือน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของคนในอดีต ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตการกินอยู่อย่างเรียบง่ายของคนในยุคนั้น . และ ต่อมาได้มีการพาแกนนำชุมชนและพระสงฆ์ของตำบลทุ่งศรีไปศึกษาดูงานด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเครือข่ายอีกเมืองน่านโดยมีท่านพระครูพิทักษ์นันท์คุณเจ้าคุณอำเภอสันติสุข เจ้าอาวาสวัดอรุณวาส จังหวัดน่าน และชาวบ้านเมืองจันบ้านหาดผาชน บ้านหาดเค็ด จังหวัดน่าน เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสำนึกรักแผ่นดินถิ่นเกิดของตนเองทั้งการจัดกระบวนการกลุ่มและสร้างจุดอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ (การสืบชะตาแม่น้ำ) โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งด้านความคิดวางแผน การร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมประเมิน(การรับผิดชอบทั้งผลดีและผลเสียในการปฏิบัติ) ร่วมการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

เมื่อกลับมาจากการดูงานพระอธิการเสถียรร่วมกับแกนนำชุมชนร่วมกันคิดเรื่องการสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน จึงได้มีมติให้มีการสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านขึ้นให้เป็นທີ່เก็บของเก่าของชาวบ้านและขอรับการบริจาคสิ่งของจากชุมชนและชาวบ้านในการรวบรวมให้เป็นจุดรวมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการหาองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูสืบสานต่อไป

ร่วมคิด คือ โดยเริ่มจากการที่พระอธิการเสถียร ได้พูดคุยปรึกษากับผู้เฒ่าผู้แก่และคนที่เข้าใจเรื่องการจัดทำพิพิธภัณฑ์และคุณค่าของของเก่าที่เป็นสมบัติของชุมชน(มรดกทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน) หากไม่มีการจัดเตรียมเรียงการร่วมกันวางแผนในการที่จะรับบริจาค

ร่วมลงมือปฏิบัติ(พิมพ์ใหม่)

พูดคุยจุดเริ่มต้น

จากนั้นเมื่อพระอธิการเสถียรได้เห็นถึงความสำคัญพูดคุยกัน ปี ๒๕๔๒ กับ, พระอธิพัฒน์ พระอธิการวิฑูรย์และ พระอธิการเสถียร (ภายใต้ปรัชญาว่า ไม่อยากให้ของเก่าเป็นเพียงตำนาน)

กระบวนการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน(พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน)

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ โดยการชูประเด็นการเก็บของเก่าเข้าวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน(ตกลงกันเอง) มีการเริ่มประกาศรับบริจาคสิ่งของจากชาวบ้านแบบอู้กันปากต่อปากจากคนเข้าวัดอยู่ประจำ รับของเก่าเข้าวัด (ปี ๒๕๔๓)

ลำดับแรก ปากต่อปาก โดยคุยกับคนเฒ่าคนแก่ (ยายอึ้ง (ฝ่าย เข้มวิชัย, (หนานเนา นายไพโรจน์ เข้มวิชัย, แม่พร(นางอำพร ยอดตาคำ) ,แม่ชวนพิศ ปะทะดวง โดยการมุ่งเน้นที่คนมีของและการสืบค้นหาผู้ที่มีของเก่าและมีจิตใจในการรักของเก่า

ในฐานะจากคนในชุมชนและคณะศรัทธาวัดทุ่งศรี ๓ หมู่บ้าน

วันพระ (เทศน์) การขอของจากชาวบ้านโดยการพูดเรื่องการที่ของมีคุณค่าของสิ่งที่เป็นมรดกของคนในชุมชนที่ได้สร้างไว้ซึ่งเป็นสิ่งของเพื่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว แต่ในปัจจุบันกลับกลายเป็นของไม่มีค่าในชีวิตของตนเองอีกต่อไปจึงได้ขายไปบ้างทำลายไปบ้างทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่ในทางด้านศิลปะและการศึกษากลับมีคุณค่าและการที่ชาวบ้านขายของเก่าที่ไม่ได้ใช้งานเพราะหมดยุคสมัยจึงต้องการที่จะนำมาเป็นสื่อในการสอนหรือเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน หรือผู้ที่สนใจจะเรียนรู้หรือศึกษาด้านคุณค่าความหมายและประโยชน์ของเครื่องมือเครื่องใช้อันเป็นของบรรพบุรุษของชุมชนและกฎการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ พัฒนาการของสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งวิถีชีวิตคนที่เปลี่ยนไปตามความนิยมของกาลสมัย

ประชุมหมู่บ้าน เจ้าอาวาสได้เรียกประชุมแกนนำของชุมชนโดยเฉพาะกรรมการหัวหมวดของวัด เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่จะให้เป็นของชุมชน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ได้เข้าดูหรือมาเรียนรู้เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนทุ่งศรี โดยการขอรับบริจาคของเก่าที่ไม่ได้ใช้แล้วของชาวบ้านหรือหากว่าใครรู้จักญาติพี่น้องน้องไกล ๆ ออกไป ถ้ามีของเก่าและไม่ใช้แล้วก็ให้ขอรับบริจาคมาเพื่อนำมาเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนและเป็นสื่อกลางในการดึงเด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุมต่อ

ปากต่อปาก ในฐานะเมื่อพบปะกับคณะศรัทธาภายในชุมชนหรือในเขตศรัทธาวัดทุ่งศรีเจ้าอาวาสมักจะใช้เวลาในการพูดคุยเรื่องคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น เมื่อรับกิจนิมนต์ตามบ้านญาติโยมหรือเมื่อมีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตายหรืออื่น ๆ ก็จะมีการพูดคุยกับชาวบ้านที่มาทำบุญด้วยเรื่องจัดตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อให้ลูกหลานได้เข้าศึกษาและให้เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน ในการสร้างจิตสำนึกถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านรวมทั้งจารีตประเพณี พิธีกรรมอันเป็นมรดกตกทอดของบรรพบุรุษในชุมชนด้วย นอกจากนั้นแล้วชาวบ้านเมื่อทราบข่าวหรือเมื่อได้รู้เรื่องและเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการเก็บของเก่าอันเป็นเครื่องมือของพ่อแม่หรือบุคคลที่ตนเองเคารพรักไว้ในที่อันสมควรหรือไม่ทำให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาเรียนรู้ของคนอื่นหรือเด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ และประชาชนคนทั่วไป ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันบริจาคของให้กับวัดหรือบอกผ่านทางคณะกรรมการหรือทางเพื่อนบ้านที่มาวัด

ปากต่อปาก - - > นอกฐาน (ภายนอกชุมชน) เมื่อไปตามที่ต่างที่เป็นเพื่อสรรหามิกหรือบ้านญาติโยมในต่างตำบลหรือต่างอำเภอก็จะมีการพูดถึงการเก็บของเก่าที่เหลือใช้หรือไม่ได้ใช้แล้วเพื่อนำมาเป็นชิ้นงานจัดแสดงให้ความรู้กับผู้เข้ามาชมหรือศึกษาแลกเปลี่ยนด้านคุณค่าและคุณประโยชน์สิ่งนั้น ว่าเคยใช้ทำอะไรมาก่อนในอดีตและปัจจุบันหรืออนาคตสิ่งนี้หมายความว่าหรือไม่มีคุณค่าเพราะมีอะไรเป็นสาเหตุให้เสื่อมสูญสลายไปบ้าง

วิธีการรวบรวม

๑. เมื่อชาวบ้านเห็นดีด้วยและพร้อมที่จะบริจาคให้กับวัดแล้วทางวัดและคณะกรรมการได้แบ่งการทำงานเป็น ๒ อย่างคือ การรับบริจาคโดยการไปเอาเองที่บ้านของผู้เป็นเจ้าของเพื่อความสะดวกและให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านและให้เกิดการประชาสัมพันธ์ต่อหรือบางครั้งก็จะได้รับการบริจาคจากคนใกล้บ้าน ผู้มีศรัทธาหรือเห็นถึงคุณค่าของการทำพิธีภัณฑ์ที่บ้านอย่างมีส่วนร่วมและการได้ทำบุญถึงญาติพี่น้องที่เป็นเจ้าของสิ่งของที่เป็นเครื่องมือเหล่านั้นอีกทางหนึ่งด้วย จึงจำเป็นต้องเข้าไปเอาเอง

๒. ชาวบ้านที่เห็นถึงคุณค่าของการนำของเก่ามาเป็นอุปกรณ์ในการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชนอันเป็นลูกหลานของตนเอง และการที่ให้นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์นักวิชาการ หรือประชาชนทั่วไป ตลอดจนถึงคนที่มีสนใจต้องการความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงเอาของเก่าที่เก็บไว้มาให้กับทางวัด ความคิดที่เริ่มพิธีภัณฑ์

พระอธิการเสถียร “ไม่อยากจะของเก่าเป็นเพียงตำนาน” เมื่อพระอธิการเสถียรได้ไปศึกษาดูงานตามพิธีภัณฑ์ต่าง ๆ และได้รับความรู้เรื่องคุณค่าของของเก่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบนพื้นฐานของวิถีชีวิตชาวบ้าน และได้พบปะพูดคุยกับชาวบ้านหลายคนที่เป็นอยู่ต่างประเทศถึงการที่ประเทศทางตะวันตกได้อามรดกทางวัฒนธรรมชาวบ้าน อันได้แก่ ไถ่ คราด แอ็ก หรือเครื่องมือของใช้ของคนไทยไปแสดงเป็นพิธีภัณฑ์สยามที่คนไทยซึ่งเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรมเหล่านี้ ต้องซื้อเข้ามาในราคาแพง ยิ่งทำให้พระอธิการเสถียรอยากเก็บของเหล่านี้อันมีเหลืออยู่ในชุมชนทุ่งศรีและใกล้เคียงมารักษาและรวบรวมให้เป็นแหล่งเข้าชมตลอดถึงการที่ต้องการให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้ถึงคุณค่า ความหมาย ได้เห็นถึงประโยชน์สิ่งของที่เป็นเครื่องมือของใช้ในวิถีชีวิตชาวบ้านที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตกาลมีอยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิดสำนึกตระหนักภาคภูมิใจต่อความคิดและความสามารถของบรรพบุรุษของตนเอง และให้เกิดสำนึกหวงแหนแผ่นดินถิ่นเกิดของตนเอง เช่น ของชิ้นแรกที่ได้มา คือ ถ้วยชามสังคโลก ได้มาจากยายฝ่าย (อึ้ง) เข็มวิชัย ที่ได้มอบให้กับศูนย์ฯ อันเป็นสมบัติจากปู่ย่าที่ตกทอดมาถึงตัวยาย แต่ตัวยายกลัวว่าลูกหลานวันข้างหน้าจะนำไปขายให้กับพ่อค้า แม่ค้าของเก่าที่มารับซื้อตามบ้าน สมบัติของคนเฒ่าคนแก่พ่อแม่ก็จะสิ้นสุดลงหรืออาจจะกลายเป็นของต่างชาติไปก็ได้

อย่างก็ตามยังมีชาวบ้านบางคนยังหวงแหนของเก่าหรือเครื่องมือของใช้ของพ่อแม่ของตนเองก็ยังคงเก็บเอาไว้ไม่ยอมขาย แต่ก็วางทิ้งไว้จนเสื่อมชำรุดตามกาลเวลา เช่น กรณีอุปกรณ์ทอผ้า (ได้มาจากชาวบ้านที่ทิ้งไว้) ซึ่งเป็นของแม่นายเลย ทะกัน ถูกทิ้งไว้หลังบ้านหลังจากที่แม่เสียชีวิตแล้วก็ให้นำเอา (หูกทอผ้า) ไปทำเล้ารังไข่ของไก่ เมื่อไม่ได้ใช้ก็นำมาวางทิ้งไว้หลังบ้านจนปลวกกินและพุพังลง เมื่อรู้ข่าวว่าทางวัดจะมีการสร้างพิธีภัณฑ์ที่บ้านจึงเข้ามาบอกให้ทางวัดไปเอามาเก็บภายในพิธีภัณฑ์ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังพบว่าชาวบ้านได้นำของใช้เก่า ๆ ทั้งที่เป็นของตน ของพ่อแม่ หรือปู่ ย่า ตา ยาย เช่น แอ็ก คราด ไถ่ ฮอกวัว ควาย หรือเครื่องมือทำนา ทำไร่ อุปกรณ์ทอผ้า เช่น อีด ผีเยน ฟืม ลูกลอก กระสวย ที่ไม่ได้ใช้แล้วเก็บกองรวมกันไว้ตามมุมต่าง ๆ ของบ้าน บางคนได้นำเอามาบริจาคให้กับวัด หรือแจ้งให้ไปเอามาไว้ในวัด เป็นต้น

จุดประกายสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน

โดยธรรมชาติพระอธิการเสถียร เป็นคนที่มีไหวพริบและไหวพริบของเครื่องเครื่องมือของใช้แบบพื้นบ้าน และความรักในตำนานงานศิลปะพื้นบ้าน ที่เป็นเครื่องมือดำรงวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นฐานเดิมอยู่ก่อนแล้ว เห็นได้จากการที่พระอธิการเสถียร กล่าวถึงความคิดเบื้องต้นแรกของการเก็บของเก่าเช่นเครื่องมือทำนา เครื่องมือทอผ้า และถ้วยตราไก่ ซึ่งพบเห็นตามบ้านชาวบ้านก็จะเริ่มการทักทายเมื่อเห็นของเก่า และขอมาเป็นเครื่องประดับตามมุมต่าง ๆ ของวัด เช่น ที่ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป็นที่ทำงานของอาสาสมัคร สาธารณสุขมูลฐานที่ตั้งอยู่ในวัด ศาลาทรงไทยของวัดที่เป็นที่อ่านหนังสือพิมพ์และที่นั่งเล่นของชาวบ้านด้วยการเอาเอก เฉือ ไถ มาประดับให้ดูสวยงาม ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ และสะสมของเก่าที่เป็นเหรียญ เศษแขน พระบัวเข็มของวัด และพระพุทธรูปไม้ ที่เคยเป็นสิ่งบูชาของวัดและศรัทธามาตั้งแต่อดีต หรือแม้แต่การเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน ปีปลา ที่เป็นตำราบันทึกองค์ความรู้ด้านศาสนาพิธีกรรมของพระสงฆ์และชาวบ้าน ที่เขียนด้วยภาษาล้านนาซึ่งตนเองอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่ยังเก็บรักษาอย่างดี จนกระทั่งได้สร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจึงนำออกแสดงเป็นคัมภีร์ทางปัญญาของพระสงฆ์และปราชญ์ชาวบ้านทุกศรีให้ลูกหลานได้ชมและภาคภูมิใจในศักยภาพทางปัญญาของบรรพบุรุษ ที่สร้างคลังตำราความรู้ไว้ให้ได้ศึกษาทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการรักษาโรค การศึกษา และอื่น ๆ ตามที่ตนต้องการศึกษาเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวิชาหรือคุณค่าทางปัญญาตนเอง

การตัดสินใจ

ในขั้นการตัดสินใจเพื่อการสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านโดยการร่วมกันพิจารณาทั้งด้านโครงสร้าง การจัดรูปแบบ การดำเนินงาน การใช้ชื่อในการเป็นเอกลักษณ์ จนได้ชื่อว่าเป็น “ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน” ด้านการดำเนินการเพื่อการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ชาวบ้านและพระอธิการเสถียร ได้มีการประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า จะใช้กฎเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ไปก่อนจนกว่าจะมีทุนเข้ามาเป็นเครื่องมือในการสร้างอาคารใหม่ในอนาคตต่อไป ซึ่งในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการนี้ มีผู้เข้าร่วมดังนี้คือ

กรรมการวัด จากการประชุมร่วมกันของกรรมการหัวหมวดวัดกับชาวบ้านและกรรมการหมู่บ้านมีการเห็นพ้องต้องกันว่า งานดังกล่าวมีประโยชน์ต่อลูกและประชาชนทั่วไปก็ให้ดำเนินการกันได้เลย (จากการประชุมวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ณ วัดทุ่งศรี)

ผู้อาวุโส โดยเฉพาะกลุ่มที่นำโดยลุงหนานทองสุข เด่นสังคม ลุงเป้ง พรหมจันทร์ แม่ชวนพิศ ปะทะดวง แม่อัมพร ยอดตาคำ แม่ทอง จันภิรมย์ อาอองงค์ ทะเบียนธง ป้าเข็ม เจริญพืชผลไทย อาอินทร์ เจริญพืชผลไทย แม่ใหญ่ดี เปิงยะสา และอีกหลายท่าน ได้กล่าวถึงการที่จะดำเนินการเป็นวิทยากร เมื่อมีผู้สนใจเรียนรู้ภูมิปัญญาบ้านที่ตนเองสามารถถ่ายทอดได้

วัด ท่านพระอธิการเสถียร สุขใจ เจ้าอาวาสเป็นแกนหลักในการดำเนินสร้างภายใต้นิยามการสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในครั้งนี้ และตัวท่านเองก็รับที่จะเป็นผู้นำพาหนะออกไปรับของที่ชาวบ้านบริจาคให้กับทางวัดไม่ว่าไกลหรือใกล้

ครู ได้กล่าวถึงการสร้างศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นของชุมชนจะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้านการภูมิปัญญาพื้นบ้านแก่เด็กได้อย่างมากมายพร้อมที่จะให้การสนับสนุนด้านความรู้และการนำเด็กนักเรียนเข้ามาเรียนรู้เมื่อมีการสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านนำเด็กนักเรียนเข้ามาเรียนรู้ในบางเวลาหรือในบางช่วงที่มีการเปิดเทอมสอนของโรงเรียน

ชาวบ้านที่อยู่ใกล้และบางคนที่เข้าวัดเป็นประจำอยู่แล้วก็ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อการตัดสินใจในการสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านได้เข้าร่วมประชุมและได้เข้าร่วมในการจัดแยกหมวดหมู่ของต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายในการเรียนรู้และศึกษาของเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชน คนทั่วไป

การเริ่มต้น

เมื่อทุกฝ่ายตกลงกันได้แล้ว จึงมีการของที่จัดหมวดหมู่มาไว้ที่วัด เป็นช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน ทั้งนี้เพราะว่าชาวบ้านและเจ้าอาวาสเห็นว่าควรในลูกหลานหรือญาติที่กลับมาบ้านในช่วงสงกรานต์จะได้มาเห็นสิ่งของที่เป็นมรดกตกทอดของพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบรรพบุรุษของตนเอง จะได้เกิดความภาคภูมิใจในความพากเพียรของ

จุดร่วม ของเก่าที่วัดก็มีอยู่แล้วโดยการรวบรวม (แต่ก็มีหลายชิ้นที่ถูกนำไปขาย เช่น พระพุทธรูป ถ้วยชาม เครื่องอัฐบริขารของวัด เพราะชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลวัด (อดีต) (พระอธิการเสถียร) ดังนั้นจึงได้ใช้จุดนี้เป็นประเด็นร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในคุณค่าของของเก่าที่เป็นของวัดและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาในอนาคต (ถ้าสามารถสร้างจิตสำนึกร่วมในการพัฒนาร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรในท้องถิ่น) หากว่ามีเจ้าอาวาสหรือพระใหม่มาอยู่ในวัดอีกก็อาจนำของที่ได้รับบริจาคมาจากชาวบ้านเช่นที่ผ่านมาก็ได้ จึงทำให้กระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ หยุดชะงักไป ๒ ปี

ร่วมสร้างบ้านพิพิธภัณฑ์

วันที่ ๑๒ ส.ค. ๕๕ ชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์ หลังจากสร้างเสร็จมีพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ในวันที่ ๓๐ พ.ย. ๕๕ ซึ่งการรวมตัวของชุมชนนั่นเองเป็นผลดีที่ส่งผลให้สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) ร่วมสนับสนุนการทำงานโดยสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ ชุมชนจึงหารือกันและนำเงินส่วนที่ได้มาซื้อบ้านเก่าราคา ๑๕๐,๐๐๐ บาท และอุปกรณ์สำหรับตกแต่งพิพิธภัณฑ์จำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ยังมีงบประมาณสนับสนุนจาก สล่าเก่า จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ชาวบ้านมีจิตศรัทธาบริจาค เช่น กระเบื้องเก่า ไม้แรงงาน ของกิน เงิน ที่ดิน (เงินร้อน) ขนของ / จัดของ ทำให้เห็นภาพบรรยากาศการมีส่วนร่วมคือเด็กเยาวชนชนของ พระ/คนเฒ่าคนแก่ เป็นคนจัด นอกจากนี้ได้มีการกันงบไว้สำหรับ ค่าบำรุงรักษา ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าซ่อมแซม โดยพระ, สล่า, ชาวบ้าน ค่าใช้จ่าย ซึ่งเงินค่าบำรุงนี้มาจากวัด เงินบำรุง คุ้มครอง เป็นต้น

กิจกรรมที่ทำในศูนย์

กลุ่มผู้สูงอายุ ประดิษฐ์ดอกไม้จัน ทอผ้า และทำขนมพื้นบ้าน

กลุ่มเยาวชน ประชุมทีมเยาวชน เป็นสนามกีฬา (ใช้สถานที่วัด) เป็นสถานที่อบรม ทำรายงาน ข้อมูล (แหล่งข้อมูล) เรียนรู้พิธีกรรม เล่นว่าว

กลุ่มคนในชุมชนใช้เป็นเวทีพูดคุย (ปรึกษา) พักผ่อน ที่แวะไปไถ่ถาม มาเอาน้ำสะอาด (ดื่ม) ตอนไปน่ายืมของไปนา (เสียม, จอบ)

กลุ่มคนนอกชุมชน ใช้เป็นสถานที่ดูงาน เป็นสถานที่อบรม พักผ่อน เป็นต้นแบบ สภาวัฒนธรรมเข้ามาใช้และแลกเปลี่ยน มาเอาผลงาน

พิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดทุ่งศรีถ้อยได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูล เป็นสถานที่เรียนรู้ เป็นสถานฝึกอบรม มีกลุ่มต่างๆ ให้ชุมชนเข้ามาศึกษาและแลกเปลี่ยนกัน อาทิ กลุ่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพแบบครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นการปลูก การแปรรูป หออบสมุนไพร การทอผ้า ที่มีการผลิตทั้งลายดั้งเดิม และดัดแปลงลายใหม่สู่ท้องตลาด การทำขนมพื้นบ้าน การแลกเปลี่ยนงานทั้งในและนอกพื้นที่ เป็นต้น

จากความต้องการของคนทั้งในและนอกชุมชนที่เข้ามาเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ทำให้ชุมชนหันมาสนใจที่จะทำการจัดหมวดหมู่ของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์เพื่ออำนวยความสะดวกของคนในท้องถิ่น ผนวกกับจะได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดพิพิธภัณฑ์ตามความต้องการของชุมชนเอง

การจัดหมวดหมู่ของเก่าที่ชุมชนนำมาไว้ที่วัดและพิพิธภัณฑ์

วัด	มีพระทั้งในและนอกชุมชน ร่วมกันดูแลช่วยกันจัด
ชาวบ้าน	ผู้หญิง จัดเหรียญ และเครื่องทอผ้า ผู้เฒ่าผู้แก่เฒ่า ทอผ้า เยาวชน จัดเหรียญ และช่วยจัดสถานที่ เตรียมอาหารโดยการร่วมทำน้ำพริกถนอม (ของชาวบ้านเอามาต้ม)

เริ่มเปิดพิพิธภัณฑ์

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓

การดำเนินงาน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน เพื่อเตรียมงานและจัดงานเปิดศูนย์พิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งศรี โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น อ.นครเป็นทีปรึกษาการจัดวางสถานที่ร่วมกับหนานยุทธ ผู้นำหมู่บ้าน เจ้าอาวาสจัดประชุมคณะกรรมการวัด มีการประชาสัมพันธ์ตามหอกระจายข่าว เสียงตามสาย เทศน์ทุกวันพระ และบอกเล่า ปากต่อปาก

กิจกรรมภายในวันเปิดพิพิธภัณฑ์ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓

• กิจกรรม

๑. ทอผ้าพระสงฆ์ได้บอกให้กลุ่มนี้มาทำที่วัด มีผู้สูงอายุ แม่บ้าน ผู้ชายซ่อมอุปกรณ์
๒. รวบรวมคัมภีร์ (ของวัด, หมอตายจะเอาคัมภีร์มาวัด, แปล..โดยคนเฒ่าคนแก่, ตำรายา..พ่อใหญ่มี, การมาร่วม...มาแปล - มาเรียนรู้ - อำนวยความสะดวก)
๓. การใช้ (รูปเล่ม, เอาความรู้ไปใช้ - ประโยชน์)

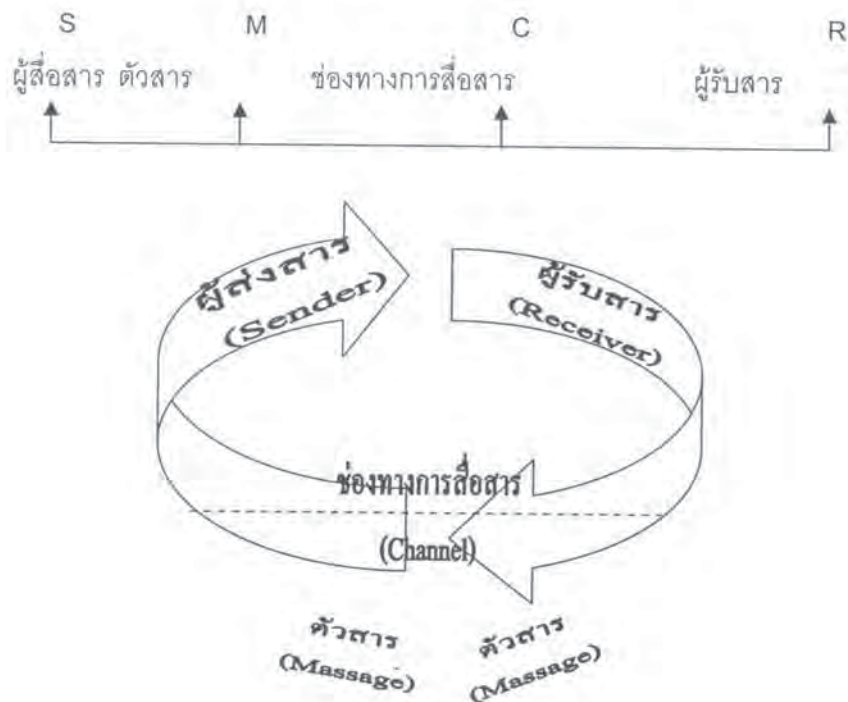
หมายเหตุ อ.อริพัฒน์ (ทำโครงการ, ปรึกษาแม่ทิศ แม่พร ร.ต.ต.อดุลย์ แสนใจยา อ.วิรัตน์ อุ่นอารมณ์ ผู้ใหญ่บ้านและผู้เฒ่าผู้ เพื่อเสนอของบประมาณสแกในหมู่บ้านสนับสนุนจาก SIF ในช่วงปี ๒๕๔๔, กศน., อินโดจีน) ซึ่ง กศน. สนับสนุนเงินจำนวน ๕,๐๐๐ บาท

๔. ขนมหันบ้าน เริ่มเดือนมิถุนายน ทำขนม (ข้าวตอกชั้น, ข้าวแคบ) สักแกลอินโดจีน สนับสนุนงบประมาณ ๓,๐๐๐ บาท

๓. เย็บผ้า กลุ่มแม่บ้านมาเย็บผ้าในพิพิธภัณฑสถาน มีการแลกเปลี่ยนและช่วยกันทำผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้า เช่น ของใส่แว่นตา ของใส่มือถือ กระเป๋าใส่ปากกา – ดินสอ

๔. สอนตัวเมือง (ปี ๒๕๔๓) นำทีมโดยพระอธิพัฒน์ ที่เป็นอาจารย์สอน มีกลุ่มผู้เฒ่าให้การศึกษา และเป็นที่พักพิง พ่อแม่มาส่ง และเฝ้าลูก กลุ่มเป้าหมายคือเด็กนักเรียน การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารคือ การชักชวนปากต่อปาก และการเทศน์ เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี จึงให้บุตรหลานของตนเองเข้ามาเรียน ซึ่งถือว่าการที่ดีที่เด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่จะมีความรู้ด้านล้านนาเข้าใจประวัติศาสตร์ล้านนาเพิ่มขึ้น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้ไกลจากสิ่งเสพติด

การสื่อสาร กลยุทธ์เชิงรุกในการเริ่มต้นพิพิธภัณฑสถาน

การสื่อสารปากต่อปาก เช่น การเทศน์, เสี่ยงตามสาย, บอกกล่าว, ประชุมทางการ/ไม่ทางการ, ปรัชชาหรือ, หนังสือโฆษณา

กระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลการวิจัย

โดยการกำหนดประเด็นให้เด็กและเยาวชนศึกษา ได้แก่ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนครอบคลุมทั้งบริบทด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง วัฒนธรรมด้านประเพณีพิธีกรรม และวงจรชีวิตชุมชน บทบาทและคุณค่าของพิพิธภัณฑสถานบ้าน การสื่อสาร การจัดการกระบวนการเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

ชุมชน จัดเวที กระบวนการได้มาซึ่งข้อมูล ส่วนหนึ่งได้มาจากการที่ผู้วิจัยอยู่ในท้องถิ่นนี้จึงใช้เวลาสอบถามจากผู้คนในชุมชนเอง

สรุปงานวิจัยระยะที่ ๑ ทำให้เห็นภาพของพิพิธภัณฑสถาน

๑. พัฒนาคือความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถาน

๒. การมีส่วนร่วม

๒.๑ กลุ่มคน เช่น กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้อาวุโส กรรมการวัด เยาวชน ชาวบ้านทั่วไป บุคคลภายนอก

๒.๒ ลักษณะของการมีส่วนร่วม

๒.๓ เหตุผลในการเข้าร่วม

๒.๓ ความถี่ในการเข้าร่วม

๓. การสื่อสารในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถาน เป็นการสื่อสาร ปากต่อปาก เทคโนโลยีตามสาย สื่อเฉพาะกิจ การสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร (จดหมาย) เวทีพูดคุย การจัดประชุม

๔. บทบาทของพิพิธภัณฑสถานต่อชุมชน ที่เป็นการต่อยอดความเป็นชุมชน เป็นพื้นที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างพระกับชาวบ้าน บทบาทด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งเรียนรู้

ส่วนที่ ๕ ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

- ผลที่ได้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้หรือไม่ บางรายการแม้จะมีการดำเนินการไปแล้วแต่ยังไม่เป็นที่พอใจหรือยังไม่สร้างจิตสำนึกได้ เช่น การประกวดประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการเขียนเรียงความเป็นต้น
- กิจกรรมที่ปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และสามารถตอบคำถามงานวิจัยที่วางไว้น้อยเพียงใด (ยังไม่แน่ใจเพราะอยู่ในช่วงดำเนินการ)
- การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องคุณค่าของพิพิธภัณฑสถานมากขึ้น อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐเช่น โรงเรียนมีความเข้าใจมากขึ้นและเข้าร่วมในการจัดเวทีการประชุมงานด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านมากขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดความตื่นตัวในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน อยากให้มีการจัดเวทีอบรมกระบวนการมากขึ้น
- สิ่งชาวบ้านเข้าใจว่า พิพิธภัณฑสถาน คือศูนย์การเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นที่สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามที่ต้องการตลอดเวลา ไม่มีการปิดกั้นแก่ผู้สนใจ

ส่วนที่ ๖ ปัญหา/อุปสรรคของการทำงานวิจัยและแนวทางแก้ไข

ปัญหา/อุปสรรค ของการดำเนินการวิจัย คือ การที่ชาวบ้านที่มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา จึงไม่มีเวลาในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมในการจัดกระบวนการวิจัย ข้อมูลเอกสารยังมีเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ยังมีน้อยมาก เอกสารทางราชการเกี่ยวกับงานพัฒนาของชุมชนหายาก

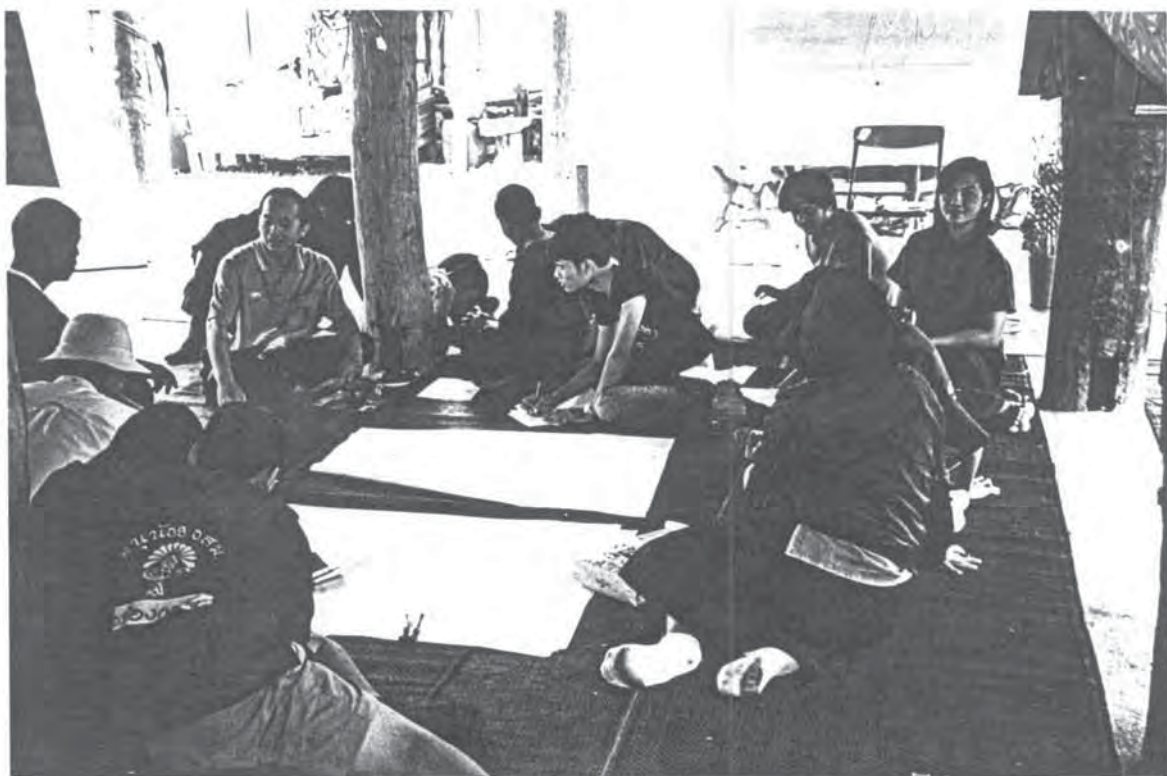
วิธีการแก้ไข คือ การหาโอกาสที่เหมาะสมหรือเลือกเวลาหรือเลือกตัวบุคคลที่จะทำการหาข้อมูลงานที่ต้องทำต่อไป คือ

๑. การให้เด็กเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการกับพิพิธภัณฑ์ ด้วยการ จัดแยกและขึ้นทะเบียนศิลปวัตถุที่มีในศูนย์การเรียนรู้
๒. ศึกษาประวัติความเป็นมาของศิลปวัตถุภายในศูนย์ ฯ (พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน)
๓. อบรรมการสื่อสารแก่เด็กเยาวชนชาวบ้าน

1. เวทีทำความเข้าใจโครงการวิจัย

2. เตรียมแผนเก็บข้อมูล/ทดสอบกระบวนการวิจัย

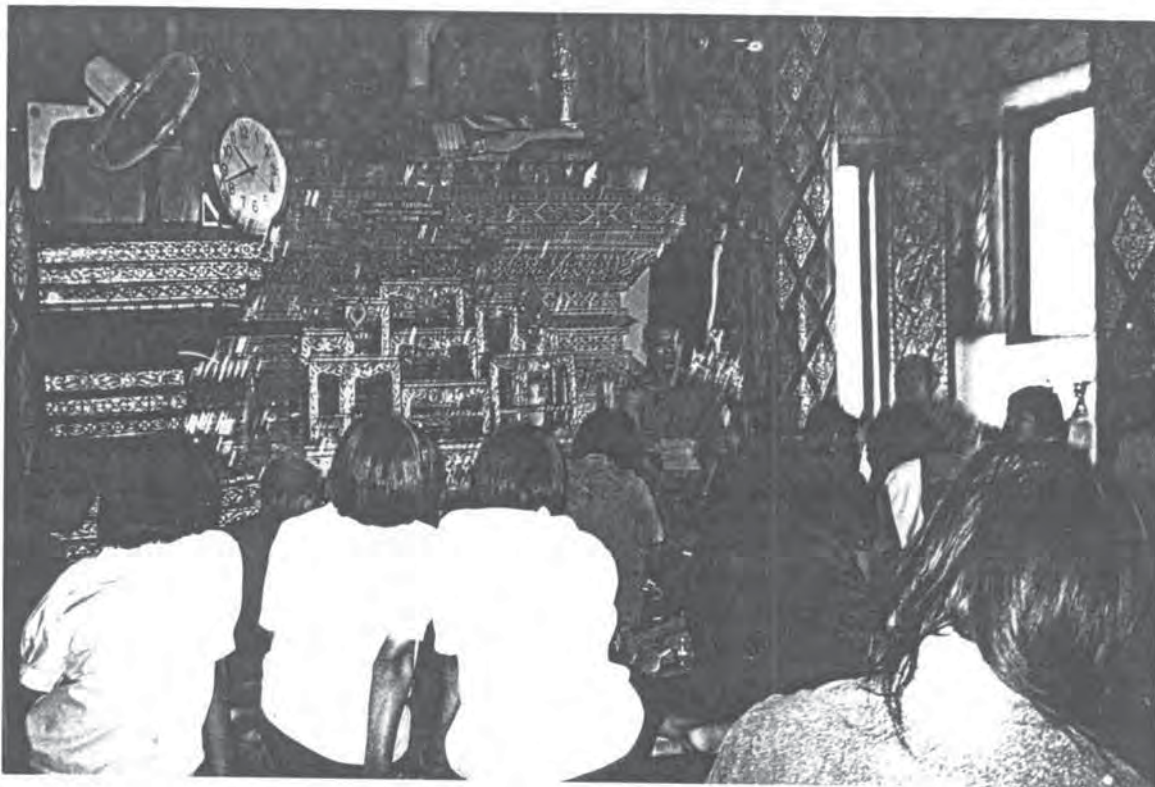
3. ชี้แจงการวิจัยกับชุมชน/ผู้เฒ่า-ผู้แก่กลุ่มให้ความรู้

4. ลงมือปฏิบัติการเก็บข้อมูลชุมชน

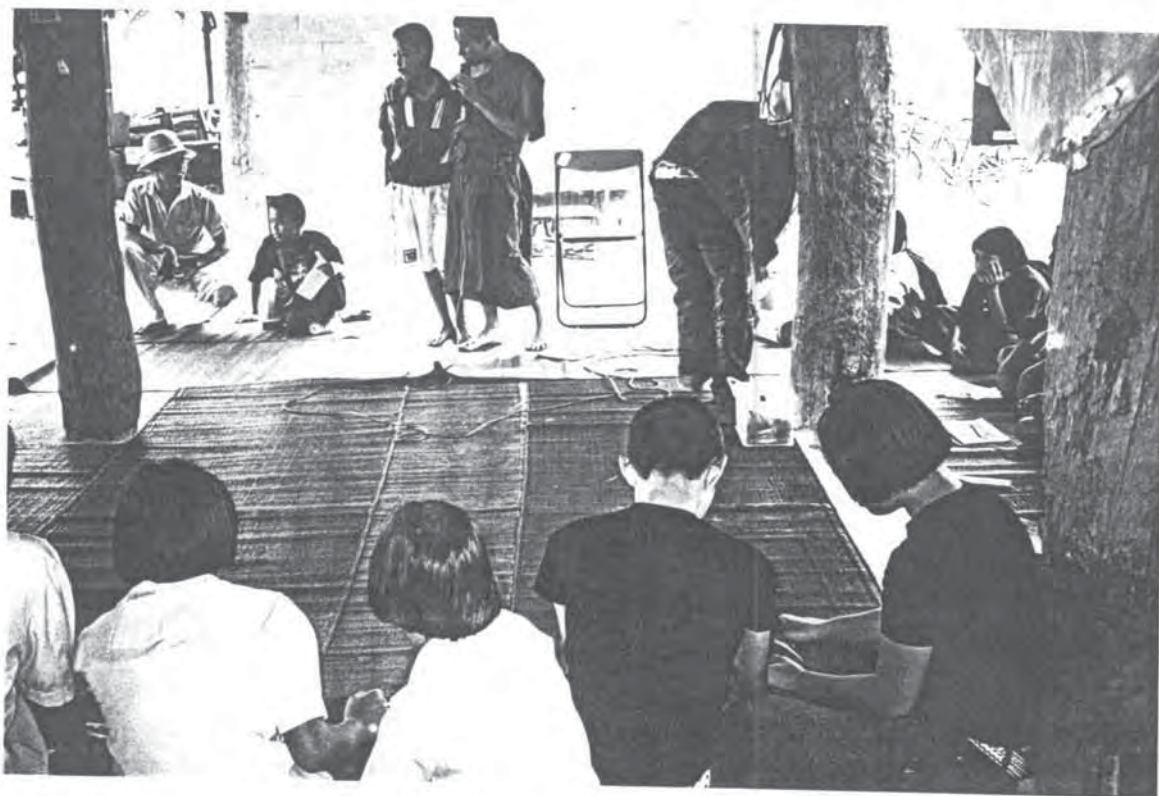
5. ชี้แจงกระบวนการดำเนินการวิจัยกับผู้นำชุมชน ครู/นักเรียนชุมชนทุ่งศรี

6. ความสนใจของนักเรียน วิทยากรพิเศษ/พ.ม. บ้านเทิง ปณิธิโด

7. กระบวนการสืบค้นข้อมูล

8. ช่วยกันคิดช่วยกันทำ

9. ร่วมกันวิเคราะห์สื่อบันข้อมูล

10. ผู้เฒ่าเล่าประวัติศาสตร์

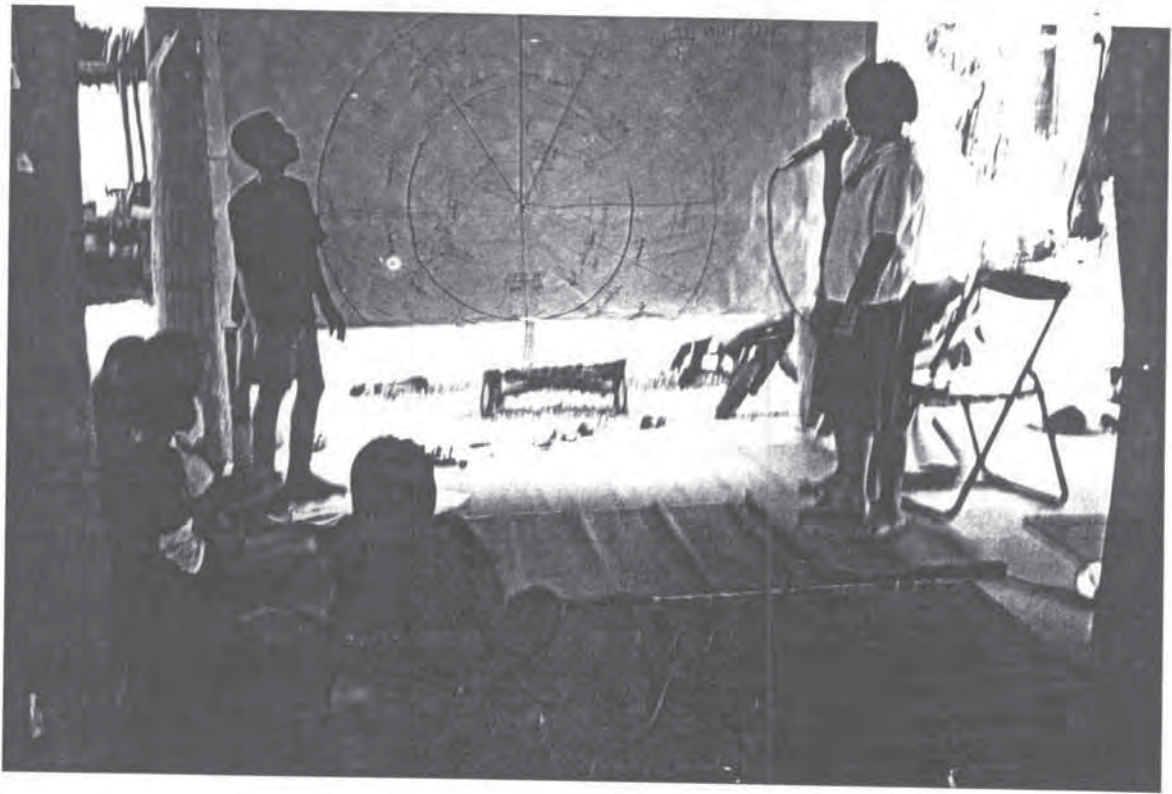
เด็กน้อยที่คอยการสืบทอด

11. ร่วมกันคิดร่วมกันเขียนข้อมูลแผนภูมิการผลิต

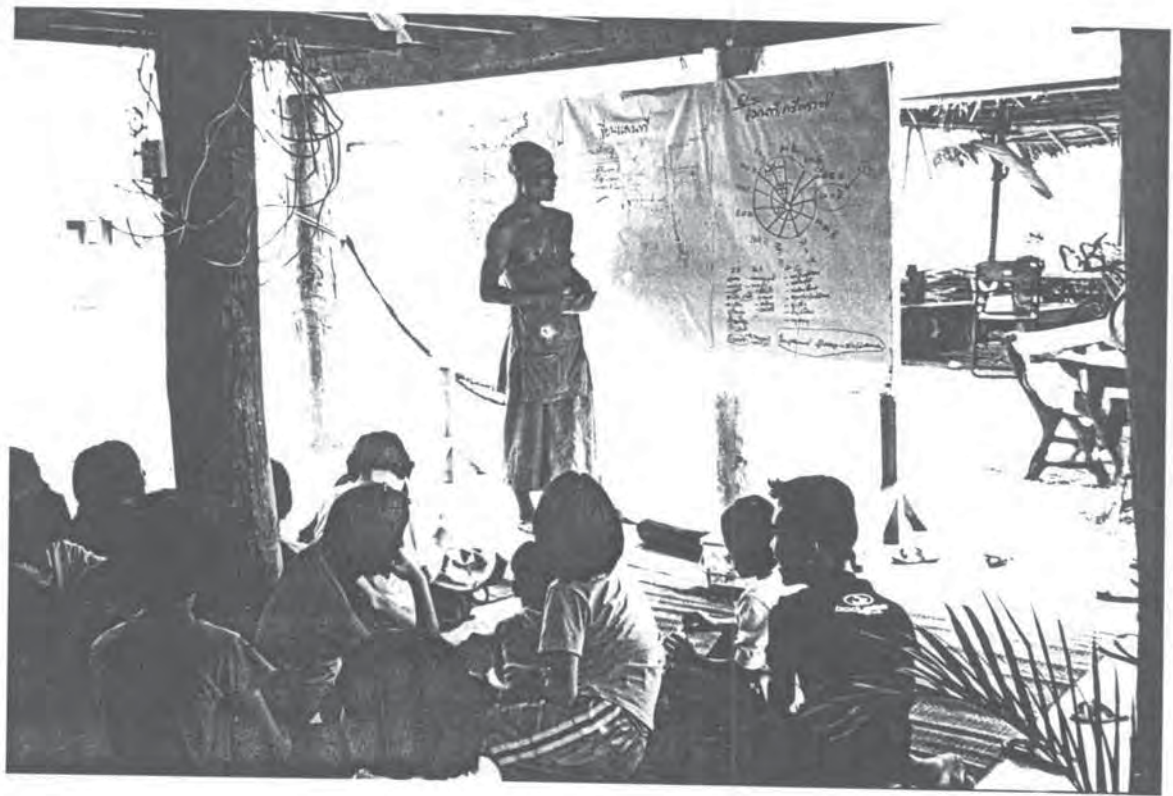
12. เขียนได้รายงานเป็น

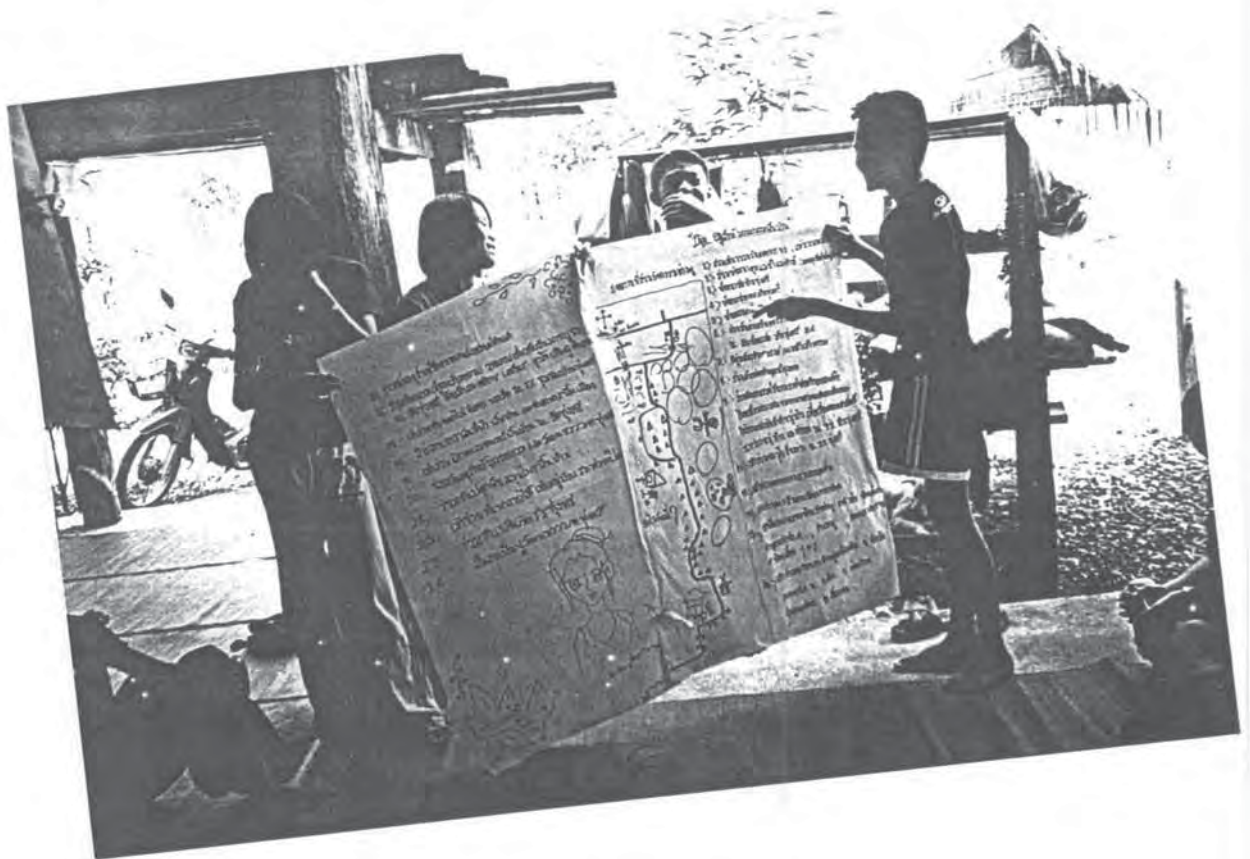
13. ร่วมกันสรุปวิเคราะห์ข้อมูล

14. ฝึกวิธีการบันทึกข้อมูล , ได้แล้วผลงาน (2 แผ่น)

15. ผู้อำนวยการ กศน.ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล

